

ACCIONS PER A UNA SOBIRANIA ENERGÈTICA DES DELS MUNICIPIS

PROPOSTA
MUNICIPALISTA
2019

Accions per a una sobirania energètica dels municipis**FITXA A.1**

Pàg.7

Serveis municipals/comarcals d'assessorament en drets energètics

Posada en marxa de serveis municipals (o comarcals, en el cas de municipis de mida reduïda) d'assessorament en temes energètics i de subministraments. Funcions: atenció urgent als talls de subministrament per raó d'impagament, assessorament genèric sobre tarifes, descomptes, potència contractada i altres elements d'optimització i estalvi, tramitació de canvis contractuals i descomptes associats amb les companyies, realització de formacions i tallers al voltant dels drets energètics i l'eficiència a les llars.

Pobresa energètica

FITXA A.2

Pàg.10

Desplegament i defensa de la Llei 24/2015

En matèria de talls de subministrament, s'aplicarà el principi de precaució de la Llei 24/2015 i la protecció segons els barems de renda establerts per aquesta norma.

En matèria de descomptes, es recomanarà a les ciutadanes acollir-se al bo social a fi d'evitar l'increment del deute de famílies en situació de vulnerabilitat.

Amb relació a la problemàtica dels deutes, és totalment necessari que el món municipal faci front comú amb la Generalitat per aconseguir la firma de convenis amb les comercialitzadores.

Pobresa energètica

FITXA A.3

Pàg.13

Garantia del dret als subministraments en les ocupacions en precari

Contractacions provisionals de subministraments en casos de persones o unitats familiars en risc d'exclusió residencial

Pobresa energètica

Pla de formació, cultura i apoderament de l'energia

Proposem als municipis que elaborin plans de formació, cultura i apoderament en l'energia. Aquests haurien de contenir recursos formatius dirigits a públics i perfils socials diversos, posant especialment esforços per accedir a aquells col·lectius normalment més afectats pel model energètic (i socioeconòmic) però més allunyats del seu control i debat.

Participació

Pressupostos participatius i energia

Inclusió de projectes energètics als pressupostos participatius generals, a través del procés ordinari, utilitzant la partida pressupostària.

Reservar una partida pressupostària específica destinada a projectes energètics d'àmbit local, que serà objecte d'un procés participatiu per al disseny dels projectes a implementar.

Participació

Normativa de participació vinculant en energia

Que els partits polítics prenguin el compromís d'acatar les propostes que surtin dels òrgans de participació, per tal garantir-ne que la participació en aquests sigui vinculant.

En el cas de municipis de mida gran, fomentar i desenvolupar processos participatius que interpel·lin tota la població en energia per refrendar les decisions que es prenguin en els òrgans de participació desenvolupats per l'ajuntament.

Participació

Criteris socials i contractació pública i contractació en l'àmbit de l'energia

Incloure clàusules a la fase d'admissió, valoració o execució, tot i que la fita serà que les consideracions socials s'integrin en tot el cicle contractual.

Obrir processos per al canvi del subministrament elèctric públic amb empreses i cooperatives energètiques socials, verdes i democràtiques.

Participació

Govern públic-comunitari per empreses públiques (comercialitzadores, empreses de serveis energètics, agregadors)

Creació d'un espai de govern públic-comunitari de les empreses públiques energètiques (comercialitzadora, empreses de serveis energètics, possibles agregadors municipals, etc) per convertir-les en veritables espais de transformació. Aquest espai de govern públic-comunitari hauria de ser vinculant i inclusiu per tal de superar els cicles electorals i plantejar polítiques energètiques a llarg termini. Hauria de permetre avançar en la qualitat dels processos participatius per apoderar-nos cada vegada mes i ajudar en l'apoderament de la població.

Participació

Diagnòstic ecosocial i feminista dels usos i les fonts d'energia per a promoure un nou metabolisme social als municipis

Elaborar o complementar el diagnòstic energètic a escala municipal que sigui participatiu i que contingui informació relativa les fonts i els usos de l'energia que s'utilitzen al municipi, atenent especialment als usos reproductius i comunitaris; i que impulsi un pacte eco social i feminista de l'energia que contingui una proposta de planificació energètica del municipi centrada en la promoció d'un nou metabolisme social.

Ecofeminisme

Esdeveniments públics organitzats amb criteris ecofeministes

Fer accessibles els esdeveniments públics relacionats amb l'energia a totes les persones, tant aquelles que necessiten cures com aquelles que tenen altres persones a càrrec (mainada, persones dependents, etc.). Per exemple: habilitant espais per la mainada o persones dependents, oferint intèrprets, persones vetlladores, etc.

Ecofeminisme

Anàlisi desagregada de les dades per sexe i altres eixos de desigualtats intersecants

Disposar d'eines d'anàlisi interseccionals que permetin creuar el gènere amb altres eixos de desigualtat i que posin en pràctica la transversalització de l'anàlisi de la perspectiva de gènere en les dades relatives a l'energia. És important que es faci de forma transversal a les diferents regidories, per poder-ne creuar les dades fàcilment.

Ecofeminisme

Projectes de generació de escala mitjana

Els Ajuntaments haurien d'analitzar les superfícies disponibles (teulades municipals, terrenys municipals) per emprendre el projecte de generació renovable local.

I estudiar oferir la superfície a col·lectius ciutadans que vulguin impulsar un projecte de generació renovable local en les condicions acordades entre les dues parts. Així com, demanar assessorament per explorar les possibilitats de crear un Power Purchase Agreement (PPA) amb finançament ciutadà i amb unes condicions justes que afavorissin totes les parts i minimitzessin els riscos futurs.

Generació

Ordenança municipal per la instal·lació d'energies renovables

La instal·lació d'energies renovables a nivell local sovint requereixen una burocràcia complexa o projectes tècnics costosos que no ajuden a fomentar el seu avenç.

La normativa urbanística ha de ser accessible, comprensible i la informació dels tràmits s'ha de poder realitzar de forma clara i conjunta.

Amb una memòria tècnica i plànols senzills hauria de ser suficient per emetre la "declaració de responsabilitat".

Generació

Incentius locals i bonificació per generació renovables

Des dels Ajuntaments es pot impulsar la generació renovable local a través de diferents incentius i bonificacions que poden reduir sensiblement l'IBI, l'ICIO i l'IAE, impostos on l'administració local té la capacitat potestativa. Per tal de fomentar l'autoconsum renovable.

Generació

Auditoria ciutadana de la distribució elèctrica

Auditar l'activitat de distribució entesa com l'exercici necessari per aconseguir la informació de com ha estat en el passat, de com és en el present i de quines accions s'han d'emprendre en el futur perquè estigui al servei de la població.

Distribució

Creació comercialitzadores públiques

Es promourà la creació d'una comercialitzadora d'electricitat amb garantia de procedència renovable amb participació públic-comunitària.

Comercialització

Iniciant el camí cap al control de les dades: auditories energètiques (AE)

Quantificació, a través d'una auditoria energètica completa, de recursos energètics flexibles disponibles pels municipis (estacions de recàrrega de vehicles elèctrics, sistemes de bateries, consums d'edificis o enllumenat, autoproducció o centrals de generació renovable), detectant i establint propostes de millora per iniciar una transició energètica enfocada a reduir consums i, conseqüentment, costos.

Propietat de les dades

Recuperant les dades per una sobirania digital

Iniciar una línia de pressió política territorial entorn a la propietat de les dades dels comptadors que en aquest moment estan sota control únicament de la distribuïdora. Les dades que aporten podrien ser horàries i instantànies, permetent reduir el cost innecessari dels sistemes de monitoratge addicionals als punts de subministrament públics.

Propietat de les dades

Mobilitat elèctrica per totes

L'ús de vehicles municipals elèctrics es limita als horaris de la jornada laboral de les persones funcionàries que sovint és de jornada intensiva de matins de dilluns a divendres. Les institucions públiques locals han de desenvolupar un pla de vehicle elèctric compartit que permeti gaudir-lo a la ciutadania, amb especial atenció a les classes populars, en caps de setmana i/o fora d'horari laboral.

Mobilitat

Introducció

Tot seguit us presentem la Proposta Municipalista pel 2019 (PM19) de la Xarxa per la sobirania energètica (Xse).

Aquesta proposta pretén esdevenir una eina que pugui servir de guia tant per a les candidatures municipalistes, òrgans de govern municipals o partits de l'oposició, com per entitats, col·lectius o grups de persones que vulguin impulsar les accions que conté la PM19.

La proposta està composta d'un total de 18 fitxes, les quals inclouen una descripció de la proposta amb les accions a dur a terme, els actors i actores implicades, l'àmbit d'actuació, els terminis d'aplicació, així com exemples que hem considerat que poden ser inspiradors. Per a la redacció d'aquest document hem compilat tant propostes i experiències pròpies com de moviments socials i entitats tals com l'Aliança contra la Pobresa Energètica, Som Mobilitat o Som Energia. Per tant, pretén ser una recopilació de diferents iniciatives que poden ser dutes a la pràctica des del municipi en el camp de l'energia, però que no afecten únicament a aquest, i que s'entrellaçen amb moltes altres qüestions com govern, participació, democràcia, feminisme, etc...

Què ha passat des de la proposta municipalista 2015?

L'any 2015, la Xarxa per la sobirania energètica va presentar la seva primera proposta municipalista aprofitant la fita de les eleccions municipals. Amb poc més d'un any d'existència, la Xse va conformar un document que reflectia el seu caràcter de front polític de transformació en l'energia, en àmbits com la pobresa energètica, l'autogeneració, la democràcia directa i l'autosuficiència.

En els últims quatre anys, la Xse ha posat sobre la taula nombrosos temes de debat, a través d'esdeveniments públics, assemblees, diàlegs, etc... Vam organitzar unes jornades d'àmbit català i unes jornades internacionals sobre les xarxes de distribució per seguir avançant en el seu control ciutadà i vam publicar l'estudi Recuperem el control de l'energia: Accions per (re)municipalitzar la distribució elèctrica. També vam confeccionar un programa de reflexió sobre el finançament de la transició energètica, vam reunir-nos en assemblea per parlar d'autoconsum. També vam debatre sobre govern energètic i, precisament, va ser el punt de referència per facilitar un procés de reflexió sobre el govern de l'empresa elèctrica municipal de Barcelona. També vam impulsar la creació de la red de apoyo mútuo en resposta de los megaproyectos energéticos per frenar els megaprojectes que menystenien les realitats locals i vam organitzar el Volt II, III i IV, que ens ha permès enxarxar-nos amb més grups locals que defensen el territori.

De tota la feina feta, ens sentim especialment orgullosos del debat "mirades ecofeministes sobre l'energia" que vam organitzar l'any 2017. Aquest esdeveniment va ser l'empenta necessària per fer una reflexió interna sobre feminisme i energia, i va comportar que la Xse formés part activa de l'organització de la trobada estatal "mujeres y energía" celebrada a Bilbao. L'ecofeminisme és, sens dubte, el marc i la brúixola que regeix la visió de la Xse, tot i que encara cal molt de treball per transformar-lo en accions concretes i, sobretot, en fer-les efectives.

Per últim, en aquest període entre eleccions, la Xse ha publicat el seu primer llibre "Tenim energia! Propostes per la transició cap a la sobirania energètica" un document que recull els diferents camps de treball de la Xse en un format de lectura fàcil però de profunditat i determinació política.

A banda de la trajectòria interna, en aquests últims quatre anys el context general també ha canviat. Les autodenominades "alcaldies del canvi" i altres candidatures d'ànim transformador han impulsat accions vers la transició energètica, molt en sintonia amb les propostes de la Xse. Ara bé, la transició és imparabile i inajornable, i s'ha de transversalitzar a altres candidatures municipals que vulguin treballar en el dret a l'energia, en la participació real i efectiva, i en avançar en ciutats, viles i pobles que pensen en les generacions presents i futures. Un clar exemple d'aquesta transversalització és l'aprovació per unanimitat de la Llei 24/2015 de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica, un instrument de gran valor per protegir la població vulnerable davant l'oligopoli energètic.

Per altra banda, la situació política a Catalunya i el conflicte amb l'Estat ha monopolitzat els debats de més alt nivell, i encara queda molt per fer en l'àmbit energètic. A nivell institucional, s'ha avançat en el debat gràcies al procés del Pacte Nacional per a la Transició Energètica de Catalunya i el treball realitzat per l'ICAEN, i l'aprovació de la Llei Catalana del Canvi Climàtic, on la Xse hi va participar activament. Ara bé, la implementació i la traducció en accions concretes no té el mateix avenç fins ara. Cal recordar que Catalunya no té pràcticament recursos energètics propis i el seu mix energètic es basa en les importacions de petroli, gas natural i combustible nuclear. Al 2014, per exemple, aquestes tres fonts d'energia van suposar el 92% del mix energètic català i el mix elèctric està dominat per l'energia nuclear que representa més d'un 50% de la generació total. Aquesta dependència energètica genera altres dependències en els països exportadors i acaba afectant a pobles i comunitats d'Algèria, Angola, Colòmbia, Kazakhstan, Namíbia, Líbia, Nigèria, Qatar, Rússia i Sud-Àfrica, que pateixen els impactes negatius de l'extractivisme fòssil i nuclear. Catalunya, tot i tenir el potencial renovable d'un territori mediterrani, segueix tenint una penetració renovable molt baixa, sobretot de fotovoltaica.

En aquest últim punt, la inseguretats política i jurídica a l'Estat i l'anomenat "impuesto al Sol" van representar una frenada i retrocés de les instal·lacions renovables. Sense tenir cap certesa absoluta de quin serà l'escenari a curt termini, sembla que la situació actual és sensiblement millor per l'aposta renovable. La Unió Europea, malgrat el seu ànim per seguir aprofundint en els mecanismes de mercat i la liberalització del sector, no veuria amb bons ulls tornar a les condicions del real decret d'autoconsum 900/2015 i pràcticament tots els partits polítics integren en els seus programes mesures per impulsar la generació renovable, tot i que tinguin enfoc qualitativament divergents. A més, els grups de la societat civil també han après dels encerts i errors de les campanyes contra l'impost al Sol i han guanyat en capacitat d'articulació i incidència.

PER QUÈ UNA NOVA PROPOSTA 2019?

La nova fita de les eleccions municipals de 2019 és l'excusa perfecte per renovar la proposta de 2015 i dotar-la de més profunditat i concreció. Les eleccions són un esdeveniment de politització de la societat, on es debat a l'esfera pública i, per tant, un bon moment per situar el debat sobre l'energia i la sobirania energètica en l'àgora pública. Des del seu naixement, la Xse ha tingut una vocació municipalista com a element transformador *per se*. Primerament, per la proximitat en la presa de decisions polítiques, i conseqüentment la major capacitat de la població en influir en aquestes decisions. Segon, la transformació des del model energètic actual (que podríem qualificar de centralitzat, fòssil, oligopòlic, injust socialment i ambientalment, i patriarcal) vers un model distribuït, renovable, democràtic, just i ecofeminista, demana un canvi radical de la propietat i també nous models de govern. L'escenari que es dibuixa en el nou marc —distribuït, focalitzat en renovables— va molt més enllà d'una simple transició tecnològica. Això sí, en aquest cas la tecnologia pot jugar al nostre favor. Les renovables ens permeten construir una major autosuficiència energètica i aproximar la generació i el consum. Ens permeten recuperar, en definitiva, un major control sobre el sistema i aporten l'oportunitat transformadora de fer-ho col·lectivament, en xarxa. D'aquí que necessitem que més persones s'afegeixin a l'impuls de la imparable transició energètica i que hi participin, no com a consumidores actives, sinó com a subjectes polítics. El municipalisme doncs, com l'entendem a la Xse, està conformat per aquests grups humans que empenyen decididament, des dels seus espais, la transformació social. No es tracta només de la institució o del consistori municipal, sinó de la interacció entre aquestes dues esferes: la institució i els moviments socials. I no de qualsevol manera, la institució hauria de facilitar i garantir, amb escrupulosa atenció a la independència dels moviments, l'autogestió. De la mateixa manera, la societat civil organitzada ha d'incidir perquè les institucions facin i perquè les institucions facilitin que es pugui fer, en les condicions abans esmentades d'autonomia dels moviments. Les onades solars i les auditories ciutadanes són dos bons exemples. Necessitem que els ajuntaments facilitin les instal·lacions renovables simplificant els tràmits administratius i que donin incentius en els impostos perquè els grups i col·lectius puguin impulsar projectes fotovoltaics als municipis. De la mateixa manera, han d'exigir a les empreses elèctriques la informació necessària perquè es puguin fer auditories ciutadanes de les xarxes de distribució. Aquest tipus d'acció que facilita que les ciutadanes i vilatanes facin té un valor polític i simbòlic molt important: entén el municipalisme com a moviment ampli que depassa els cicles polítics i que impregna d'una cultura política d'apoderament, politització i participació activa que crea i consolida subjectes polítics.

QUÈ CONTÉ LA PM19?

Com es pot observar, el que proposem es tracta d'un canvi profund de l'actual model energètic. Des de la Xse entenem les limitacions competencials dels ajuntaments però també som conscients dels avenços que es poden fer cap aquest horitzó necessari. Aprofitant les esclatxes existents del sistema elèctric, ens podem dotar de mesures, si bé algunes parcials, que ens poden permetre caminar i avançar cap a la plena sobirania energètica.

Les àrees temàtiques d'aquesta proposta són les següents: pobresa energètica, participació, generació, ecofeminisme, distribució, comercialització, propietat de les dades i mobilitat. Altra vegada, ens centrem en el sistema elèctric perquè considerem que, fins i tot en el desitjable escenari de decreixement del consum energètic, l'electricitat tindrà un pes relatiu més gran dins els mixts energètics de qualsevol territori per les accions sobre canvi climàtic, l'esgotament dels combustibles fòssils i l'electrificació de la mobilitat.

Amb més detall, les fitxes de **pobresa energètica** es basen en el dret a la l'energia, que incorpora l'energia al discurs basat en una lògica de drets socioeconòmics més ampli, entenent aquests com interdependents i indivisibles. Dins el marc del dret internacional, el «Dret a l'energia» s'ha defensat en els últims anys argumentant que les qüestions d'energia han d'anar més enllà de les relacions (desiguals) del mercat, en la mesura que es tracta de quelcom més que una mercaderia, i que els governs i agents (empreses, reguladors, etc.) del sector hi tenen obligacions associades.

Pel que fa a les fitxes de **participació**, des de la Xse apostem per un model de govern públic-comunitari que vagi més enllà de les esferes de presa de decisions i dels mecanismes tradicionals de la democràcia representativa. Aquests nous espais basats en un paradigma de democràcia radical han de trencar amb els antics mecanismes perpetuadors de les relacions desiguals, opaques, poc transparents i profundament tecnocràtiques. En resum, l'objectiu és trencar amb la deriva elitista del model democràtic representatiu actual.

Les mesures aquí presentades busquen assegurar dins del possible marc legal, aconseguir omplir aquesta participació, dotar-la de l'element vinculant el màxim per tal d'acostar-nos, no a un model de participació, sinó co-creació de polítiques públiques i co-govern.

Per a la Xse un bon model de gestió ha de seguir els següents criteris:

- Els espais de participació han de servir per co-crear polítiques públiques energètiques
- Han de tenir un caràcter decisor i vinculant
- És necessari una fiscalització externa tant econòmica com dels acords presos
- La participació ha d'anar sempre acompanyada de formació. Només una població plenament formada és capaç de prendre bones decisions
- A la vegada, és necessari que aquesta tasca es faciliti. Per tant cal "destecnificar" el debat sobre l'energia i fer-lo accessible a tothom.

Una de les temàtiques que des de la Xse considerem centrals és l'**ecofeminisme**, perspectiva la qual no només és transversal en tota la proposta municipalista, sinó que hem fet una aposta en ferm per tal que existeixin propostes de mesures pròpiament ecofeministes que es poden dur a terme des dels municipis.

És important que les iniciatives energètiques en l'àmbit municipal també siguin promotores de noves formes d'entendre l'energia i els fluxes de matèria que s'estableixen al municipi (metabolisme social). Des d'una mirada ecofeminista, volem evidenciar el paper indispensable de l'energia i els recursos materials en el desenvolupament de vides dignes, així com la seva interacció estreta amb els sistemes naturals (ecodependència). També, volem posar en valor aquelles activitats, afectes i atencions necessàries per reproduir quotidianament les nostres vides, que històricament han quedat apartades de l'àmbit productiu, camuflades dins de la llar o de les relacions socials (interdependència), i que, a més, són de baix impacte ecològic. Creiem que l'accés a l'energia ha de ser universal, sota criteris de justícia social i ambiental, i ha de permetre cobrir les nostres necessitats més bàsiques.

Algunes de les fitxes plantejades sobre **generació** en aquesta proposta van encaminades a fomentar i facilitar que la població pugui contribuir a la generació renovable. La reducció de l'IBI i altres impostos, així com la simplificació dels tràmits administratius, i la recerca de noves vies de finançament, són els puntals i les palanques de la generació local i renovable que proposem.

Pel que fa a la **distribució** elèctrica, seguim amb l'ànim de (re)municipalitzar les xarxes. La distribució és clau en temes com la pobresa energètica, les dades dels comptadors intel·ligents o la connexió de noves instal·lacions. També sabem la dificultat d'avançar en un àmbit que depassa les competències municipals i sobre el que l'Oligopoli elèctric té un control pràcticament absolut. Per això proposem l'eina de l'auditoria ciutadana, com a pas de reclam d'informació i transparència que pugui donar arguments per posteriors accions.

En aquesta mateixa línia, l'aposta per la creació d'empreses de **comercialització** d'energia públiques obeeix a la lògica que es va repetint al llarg de tota la proposta municipalista d'aprofitar les esclatxes que s'escapen al sistema. Tal i com descrivim en la fitxa, l'existència de comercialitzadores públiques o cooperatives de l'economia social i solidària suposen importants conquestes que arrenquen una part gens menyspreable del negoci en què han convertit l'energia les empreses de l'oligopoli. Però cal que siguin un instrument per la transformació del model energètic i no la proposta finalista.

També hem apostat per incloure la **propietat de dades** en la Proposta Municipalista. Aquesta decisió està relacionada amb el fet que en els pròxims mesos els estats membres de la Unió Europea han de transcriure la Directiva Europea sobre la figura de l'agregador de demanda en les lleis nacionals. Aquesta figura permetrà la gestió de la informació corresponent al consum energètic dels diferents punts de consum. Això, pot suposar un risc si cau en mans de les empreses de l'oligopoli i una oportunitat si ho fa en mans dels consistoris, sempre i quan aquests assegurin els principis de **transparència**.

Per últim, hem inclòs una fitxa de **mobilitat** malgrat no és un tema que haguem treballat en profunditat. Tanmateix, vam veure clara l'acció: Per avançar en l'aposta pel vehicle elèctric compartit (més enllà del particular), els ajuntaments poden obrir a la població els vehicles elèctrics que té per ús intern.

La PM19, un instrument d'incidència.

Esperem que la PM19 sigui un veritable instrument d'incidència: debateu-la, discutiu-la, compartiu-la, impulseu-la, esmeneu-la, feu-nos comentaris, etc... La PM19 no pretén ser-ho tot i ser el final de res. El tarannà de la Xarxa per la sobirania energètica és precisament aquest: obrir debats, polititzar el discurs energètic, aprofundir-hi i impulsar accions.

No cal que sigueu de la Xse per utilitzar la PM19, som una xarxa oberta d'identitat disseminada en diferents col·lectius i territoris. Però si voleu formar-ne part, no dubteu a contactar amb nosaltres a través del correu: xse@xse.cat

També podeu consultar les dates de debat públic i presentació al web www.xse.cat

Serveis municipals/comarcals d'assessorament en drets energètics

ACTORS IMPLICATS Ajuntaments

La Comissió Nacional del Mercat i la Competència pública amb caràcter semestral dades relatives als subministraments d'electricitat i gas, així com el coneixement de les persones consumidores de l'Estat espanyol d'allò que tenen contractat a les seves llars. L'última enquesta revelada, corresponent al segon semestre de 2018, mostra unes xifres certament preocupants.

Així, per exemple, sabem que el 67% de les llars no sap si el seu subministrament d'electricitat es troba al mercat regulat o al lliure. En el cas del gas natural, aquesta dada arriba al 72,8%. En la mateixa línia, el 38,8% de les famílies no saben quina tarifa elèctrica tenen contractada. Pel que fa al bo social elèctric, els descomptes aplicats a llars en situació de vulnerabilitat, fins a un 35,5% de les famílies desconeixen aquesta eina i, de les que sí que la coneixen, el 32% no saben quins són requisits per poder-s'hi acollir.

El problema és encara més greu quan comprovem que el 78,6% de les llars no tenen coneixement de la diferència entre mercat lliure i mercat regulat. Aquest evident desconeixement per part de la població dels seus drets energètics ha estat aprofitat per les principals companyies del sector per fomentar canvis de mercat regulat -on malgrat la liberalització seguim trobant els preus més baixos a mig i llarg termini- a mercat lliure -on les companyies poden afegir serveis addicionals que no acostumen a reportar cap tipus de benefici per a la persona contractant-. Per altra banda, pel que fa a possibilitats d'estalvi, detectem que el 22,5% de les llars no saben quina potència elèctrica tenen contractada.

Tot el que acabem d'exposar demostra que la població està lluny de ser conscient de quins són els seus drets energètics per tal de poder-los exercir plenament. És per això que, davant de l'actitud passiva de les companyies subministradores -que en cap cas faciliten aquesta tasca a les seves clientes-, és imprescindible que el món municipal supleixi aquest dèficit i ajudi a l'apoderament de les seves concitadanes.

Per això proposem 3 accions:

Posada en marxa d'un servei municipal/comarcal d'assessorament en drets energètics

El primer pas per aquest objectiu és la **posada en marxa d'un servei municipal (o comarcal, en el cas de municipis de mida reduïda) d'assessorament en temes energètics i de subministraments**. Entre les seves funcions, destacarien:

- Atenció urgent als talls de subministrament per raó d'impagament.
- Assessorament genèric sobre tarifes, descomptes, potència contractada i altres elements d'optimització i estalvi.
- Tramitació de canvis contractuals i descomptes associats amb les companyies.
- Realització de formacions i tallers al voltant dels drets energètics i l'eficiència a les llars.

Convenis amb gremis i col·legis d'instal·ladors per fer certificats energètics

És important que aquest mecanisme vingui acompanyat d'eines complementàries, que permetin facilitar alguns dels tràmits necessaris amb les companyies subministradores. En aquest sentit, per a realitzar algunes modificacions contractuals, les empreses energètiques sol·liciten el certificat d'instal·lacions elèctriques, així com la cèdula d'habitabilitat de l'habitatge. Hem detectat que per famílies en situació de vulnerabilitat el cost d'aquests certificats a vegades és inasumible per elles i per això **recomanem la signatura de convenis amb els gremis i col·legis corresponents a fi que aquests tràmits siguin assumits per l'Administració** a un preu inferior a l'habitual, mentre no siguin les companyies que ofereixin aquests servei de manera gratuïta a les famílies en situació de vulnerabilitat.

Serveis comarcals d'assessorament energètic mòbil

Per últim, és necessari que aquests punts especialitzats en drets energètics comptin amb tota la difusió perquè la població els conegui i en faci ús. Per tant, es pot valorar l'opció de realitzar també tallers i activitats de formació en altres equipaments públics. Per altra banda, en el cas d'integrar aquests espais en l'àmbit comarcal, recomanem també l'oportunitat de crear punts d'assessorament mòbil que puguin arribar al conjunt de municipis del territori.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

- Ajuntament Barcelona:
[Punts d'assessorament energètic](#)
- Ajuntament de Rubí:
[Rubí Brilla](#)
- Consell Comarcal del Bages:
[Oficina comarcal d'assessorament energètic i atenció a la pobresa energètica](#)
- Ajuntament Sabadell:
[Conveni amb gremi d'instal·ladors](#)

En aquells municipis on s'han implantat aquest tipus de serveis s'han pogut comprovar els seus resultats. A Barcelona, per exemple, després d'un any de vida, els Punts d'Assessorament Energètic (PAE) havien arribat fins a 5.289 llars a través del seu servei d'assessorament energètic, realitzant 1.378 intervencions domiciliaries.

FONTS

Aliança contra la Pobresa Energètica (APE). [El nuevo bono social que hoy entra en vigor mostrará pronto sus lagunas](#)

Ecoserveis. [Coneix els Punts d'Assessorament Energètic \(PAES\)](#).

ACTORS IMPLICATS Ajuntaments

La Llei 24/2015, del 29 de juliol, de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica, representa un gran assoliment per part de la població organitzada, que la va impulsar a través d'una Iniciativa Legislativa Popular (ILP). En el seu moment, va ser aprovada per unanimitat al Parlament de Catalunya i ha permès evitar més de 40.000 talls a tot Catalunya des de la seva entrada en vigor.

Malgrat això, diversos actors han tractat d'impedir el seu desplegament efectiu des dels inicis. Primer, el Govern central va recórrer alguns articles de la norma davant del Tribunal Constitucional i en va demanar la seva suspensió provisional mentre no s'emetés la sentència. La suspensió no va afectar a l'article 6, que és el que versa sobre les mesures per lluitar contra la pobresa energètica, però tot un seguit de declaracions i informacions contradictòries van generar un cert imaginari col·lectiu en el qual es creia que "la llei catalana de pobresa energètica" es trobava suspesa.

Per altra banda, les principals companyies han portat alguns aspectes de la llei als tribunals a fi de dificultar la seva aplicació. D'aquesta manera, el desembre de 2017 s'anul·la el protocol de comunicació i també s'han recorregut les actuacions dels municipis pel que fa a la qüestió del silenci positiu. Malgrat aquests obstacles, la norma ha sobreviscut i segueix sent a dia d'avui l'eina més efectiva contra els talls de subministrament per raó d'impagament.

La recent aprovació del nou bo social elèctric estatal i les seves posteriors reformes han portat certa confusió al món municipal que és qui ha de fer front a la problemàtica a través dels seus Serveis Socials. En aquest sentit, sabem del cert que la norma catalana ofereix una major protecció a la població que la legislació estatal i per tant és la que s'hauria de defensar i aplicar des del món municipal.

Per això proposem 3 accions:

Aplicació simultània i complementària de la Llei 24/2015 i el bo social

Cal remarcar d'aquesta manera que fins al moment les dues normatives han conviscut pacíficament i que en línies generals les companyies subministradores han respectat aquesta convivència. Per això, és necessari que des dels municipis es tingui clara aquesta compatibilitat:

- En matèria de talls de subministrament, s'aplicarà el principi de precaució de la Llei 24/2015 i la protecció segons els barems de renda establerts per aquesta norma.

- En matèria de descomptes, es recomanarà a les ciutadanes acollir-se al bo social a fi d'evitar l'increment del deute de famílies en situació de vulnerabilitat.

Front comú municipal per exigir la signatura de convenis amb empreses subministradores per tal d'aixugar el deute de les famílies

Amb relació a la problemàtica dels deutes, detectem que l'Administració, pel que fa als subministraments d'electricitat i gas, no ha pogut tancar la signatura de convenis i acords amb les principals companyies comercialitzadores perquè aquestes assumeixin a fons perdut la despesa vinculada a la pobresa energètica. Per aquest motiu, és totalment necessari que el món municipal faci front comú amb la Generalitat per aconseguir la firma d'aquests convenis.

Denúncia pública i sanció dels talls il·legals

Per altra banda, reclamem també que, sempre que es detecti un tall vulnerant el principi de precaució, els consistoris facin ús de la seva potestat sancionadora o derivin els casos a l'Agència Catalana del Consum perquè aquests incompliments derivin en l'obertura d'expedients sancionadors. Caldria sumar a aquestes accions una campanya comunicativa de denúncia, que fes palesa aquesta vulneració de drets.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

- Ajuntament de Sabadell: [sancions per incompliment de la Llei 24/2015](#)
- Ajuntament de Barcelona: [conveni amb AGBAR on es regula entre d'altres la condonació del deute](#)
- Consell comarcal de la conca de barberà: [servei de derivació d'incompliments de la Llei 24/2015 a l'Agència catalana de consum](#)

FONTS

Portal Jurídic de Catalunya. [Llei 24/2015 de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica.](#)

Aliança contra la Pobresa Energètica (APE). ["Instem la Generalitat a què obligui les empreses subministradores a complir amb la Llei 24/2015 i al govern central a canviar el marc normatiu"](#)

Aliança contra la Pobresa Energètica (APE). "Reclamem un nou model energètic més democràtic, participat i basat en les energies renovables que garanteixi els drets energètics de la població"

Aliança contra la Pobresa Energètica (APE) Moció Municipal: Garantia i protecció dels drets humans i els bens comuns: aigua, llum i gas

FITXA A.3

Garantia del dret als subministraments en les ocupacions en precari

ACTORS IMPLICATS Ajuntaments

L'actual situació de l'accés de l'habitatge, amb uns preus prohibitius tant en venda com en lloguer per a àmplies capes de la població, ha portat com a conseqüència que moltes famílies hagin optat per l'ocupació en precari com a l'única forma possible de subsistència. Per contra del que molts mitjans exposen, aquest fenomen és majoritàriament pacífic i no problemàtic.

Segons diverses dades, unes 87.000 famílies es troben en aquesta situació al conjunt de l'Estat. Alguns informes indiquen que el perfil mitjà de la persona que es troba ocupant a Catalunya fuig de l'imaginari del jove sense responsabilitats. Així, el 87% de les persones que ocupen tenen més de 26 anys i més de la meitat (56%) tenen més de 36 anys. Per altra banda, el 68% de les persones que ocupen viuen amb les seves famílies i en el 55% de les llars ocupades hi ha menors a càrrec. Pel que fa la propietat, només un 5% de les llars ocupades són de petit propietari en contrast amb el 70% que és propietat de banc o entitat financera.

Un cop exposat aquest context, constatem que en la majoria de casos, els drets bàsics de les persones que es veuen forçades a optar per aquesta via d'accés a l'habitatge no estan garantits en referència als subministraments bàsics. Sovint aquestes famílies tenen dues sortides: realitzar una intervenció per tal d'accedir al subministrament de forma irregular o en el cas de l'aigua passar pel tràngol d'haver d'omplir garrafes a les fonts municipals per tal de satisfer les seves necessitats més elementals. Aquestes persones mostren sempre la seva voluntat de regularitzar la situació, però sense un títol que justifiqui la possessió de l'habitatge, les companyies es neguen a efectuar l'alta. Aquesta situació a part d'evidenciar que no està garantit l'accés a aigua i energia per tothom també posa sobre la taula la situació de risc en la que es troben aquestes famílies pel fet de tenir el subministraments irregulars que pot donar lloc a incendis com els de Badalona o Manresa que van tenir lloc a principis de 2019.

Per aquest motiu proposem 2 accions:

- Signatura de convenis amb les empreses d'aigua per instal·lar comptadors socials en situacions d'ocupació en precari**

Pel que fa a l'aigua, aquesta problemàtica té fàcil solució, que ja s'aplica a molts municipis de tot Catalunya. En tractar-se habitualment d'una competència municipal, fem constar la necessitat de signar convenis amb les companyies gestores del servei (tant si són públiques com privades) per tal d'instal·lar comptadors provisionals a aquests habitatges fins que les famílies regularitzin la seva situació habitacional. Incloem com a exemple la clàusula concreta del conveni signat a Barcelona:

- Contractacions provisionals de subministraments en casos de persones o unitats familiars en risc d'exclusió residencial
- [La companyia] garantirà el dret d'accés d'urgència al subministrament bàsic d'aigua potable mitjançant la instal·lació d'un comptador subjecte a una contractació del servei d'aigua provisional, a les persones o unitats de convivència en situació de risc d'exclusió residencial, i ho comunicarà [...] als serveis socials de l'Ajuntament. [...]
- L'Ajuntament analitzarà la situació econòmica de la persona o unitat de convivència afectada i procedirà, si s'escau, a emetre informe sobre l'existència o no d'una situació d'urgència social [...]. Aquest informe facilitarà als usuaris el poder sol·licitar a l'empresa subministradora del servei d'aigua la contractació del subministrament al seu domicili.
- La contractació del servei d'aigua amb destí a ús domèstic serà a favor de la persona domiciliada a l'habitatge i tindrà caràcter provisional i extraordinari, atès que el contracte es podrà resoldre en qualsevol moment [...], prèvia reclamació efectuada pel legítim titular del dret d'ús sobre habitatge.

La signatura d'aquests convenis permetria a moltes famílies, a qui mentre les diferents administracions no poden garantir un adequat accés a l'habitatge, que com a mínim no haguessin de viure amb més angoixa perquè les companyies estiguin contínuament desconnectant-los de la xarxa i multant-los per aquesta conducta.

Front comú municipal per aconseguir la signatura de convenis amb les empreses subministradores d'energia per instal·lar comptadors socials en situacions d'ocupació en precari

En el cas de l'electricitat, la negativa per part de les empreses energètiques a donar una solució efectiva aquesta problemàtica és total, fet que dificulta la tasca dels ajuntaments de donar-hi una resposta.

Tenint en compte la legislació del sector elèctric seria possible donar una solució similar a la que es dona en el cas del servei d'aigua i per tant proposar a l'empresa energètica la instal·lació de comptadors socials en situacions d'ocupacions en precari amb la següent documentació: informe de serveis socials, certificat energètic requerit per la normativa i padró, a través d'un contracte provisional.

En els casos de petites distribuïdores, ens reafirmem en la necessitat de tancar acords similars als de l'aigua a fi d'instal·lar comptadors provisionals fins que es produeixi la regularització de la situació de les famílies afectades. Pel que fa a les grans distribuïdores, explicitem la importància de crear un front comú en la defensa dels drets energètics de la població perquè aquestes companyies procedeixin a firmar aquest tipus de convenis i evitar que més persones perdin la vida per la manipulació de les seves instal·lacions sense les garanties adequades de seguretat.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

- Ajuntament de Barcelona:
[conveni amb AGBAR on es regula entre d'altres la instal.lació de comptadors socials en situacions d'ocupació en precari](#)
- Ajuntament Sant Adrià del Besòs:
[conveni amb Agbar on es regula entre d'altres la instal.lació de comptadors socials en situacions d'ocupació en precari](#)

FONTS

Obra social Barcelona. [“¡La vivienda para quien la habita!”](#). Dades sobre ocupacions en precari.

Informe [“Radiografies de la situació del dret a l'habitatge, la pobresa energètica i el seu impacte en la salut a Barcelona”](#)

Aliança contra la Pobresa Energètica (APE). Informació sobre els incendis Badalona i Manresa. [Els incendis dels darrers dies amaguen la cara més oculta de la pobresa energètica](#). Gener 2019.

ACTORS IMPLICATS Ajuntaments - Població - Moviments socials - Col·lectiu formador

Tot el món que envolta l'energia sovint és percebut per la població com a quelcom massa tècnic i complex, fora del seu control. Tot i així, l'energia és molt present en la nostra realitat quotidiana i es tracta d'un sector clau que es troba en un moment de grans canvis i en el centre de debats socials urgents.

La sobirania energètica popular requereix d'una població apoderada i amb eines per decidir sobre les qüestions en energia que l'afecten. És a dir, perquè totes les persones puguem participar de la política energètica municipal, necessitem acostar-nos més a l'energia i conèixer-la en totes les seves dimensions, més enllà dels detalls tècnics.

- Aquí proposem als municipis que alimentin aquest procés, tant impulsant accions formatives i divulgatives des del propi consistori, com estimulant l'intercanvi de coneixement i experiència entre entitats orientades a aquest fi i la població.
- Per a que les propostes formatives siguin apoderadores, és important que es faci un esforç per **accedir a públics i perfils socials diversos**, especialment a aquells col·lectius normalment més afectats pel model energètic (i socioeconòmic) i exclosos del seu debat. Per exemple: les persones afectades per pobresa energètica o per infraestructures energètiques, de rendes més baixes, les dones respecte els homes, les persones migrants, persones amb diversitat funcional, etc. Les propostes formatives haurien de **tenir en compte les especificitats de cada col·lectiu i adequar-se a la seves realitats** tant pel que fa al contingut com al format (per exemple, facilitant la conciliació i l'accessibilitat, veure **fitxa C10**). Però cal evitar que aquesta adequació reproduï i reforci els rols i estigmes que justament vol superar.
- Finalment, també convé considerar les necessitats formatives de l'equip tècnic municipal i dels regidors. Poden donar-se casos on la manca de coneixement sobre el sector elèctric, sobre els seus avenços tecnològics o sobre pràctiques econòmiques alternatives (com l'economia social i solidària) dificulta el desenvolupament d'accions municipals per a la sobirania energètica.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

El territori compta amb una gran quantitat d'accions de divulgació i educació ambiental en matèria d'energia, canvi climàtic i/o sostenibilitat impulsades des dels municipis (campanyes, tallers, cicles de xerrades, plans d'accions que inclouen plans formatius, maratons, i un llarg etcètera). Tot i que són propostes diverses i necessàries, la majoria se centren en la promoció de l'estalvi i l'eficiència energètica, especialment

per a casos de pobresa energètica. Convé que aquestes vagin més enllà de la lògica de l'estalvi i es construeixin des d'una perspectiva de drets i apoderament energètic (veure [fitxa A.1](#)). A part, convé que abordin també altres qüestions imprescindibles per un canvi de model energètic (coneixement del sector elèctric; canvi climàtic i crisi energètica; metabolisme social i activitats baixes en emissions; propietat i gestió de les dades de consum de les persones usuàries; etc). Per exemple, el projecte ["Rubí brilla" de l'Ajuntament de Rubí](#). A través d'equips energètics es busca transformar hàbits i reduir considerablement la despesa en energia.

Més enllà de tots els recursos formatius que es puguin generar des del consistori, l'Ajuntament pot considerar col·laborar amb entitats sense ànim de lucre que ofereixen materials i propostes formatives sota la lògica de l'apoderament de la població i la transformació del model energètic i socioeconòmic. Per exemple: Les propostes de la fundació [FUHEM](#) promouen, juntament amb la sostenibilitat ambiental, aprofundiment democràtic i la justícia social

El [currículum de capacitació Gendersec](#) inclou indicacions per desenvolupar tallers de capacitació amb perspectiva feminista. Estan plantejats sobretot al voltant de la privacitat i de la sobirania digital, però representen un exemple de com integrar una perspectiva feminista i apoderadora en les propostes formatives.

En el context rural, també poden resultar interessants iniciatives com les que va impulsar [l'Associació per la Gestió del Programa Leader Ripollès Ges Bisaura en el marc del projecte ENFOCC](#): cursos per a instal·ladors de calderes de biomassa, cursos per a tècnics municipals sobre programari en gestió energètic, tallers oberts sobre xarxes intel·ligents...

A més a més, el paper de l'Ajuntament també pot consistir en recolzar els espais locals de trobada, aprenentatge i oci, com són els Ateneus Cooperatius, Centres Cívics, biblioteques, etc., o els equipaments municipals destinats a l'educació ambiental, i estimular-hi la programació d'activitats al voltant d'aquestes qüestions.

Finalment, la pròpia participació ciutadana en un procés de coproducció de polítiques energètiques municipals pot ser, en si mateixa, un espai perfecte de formació, cultura i apoderament energètic popular. Iniciatives interessants en aquest sentit són l'[Observatori Municipal de l'Aigua de Terrassa](#) i la [Mesa de Transició energètica de Cadiz](#).

FONTS

Ajuntament de Barcelona. [Mesura de govern: transició cap a la Sobirania energètica](#). Juliol de 2016.

[Recuperant el control de l'energia: accions per \(re\)municipalitzar la distribució elèctrica](#).

Fira d'Economia Social i Solidària. [Entrevista a Gaia D'Elia, membre d'Ecoserveis](#). Setembre 2018.

Setmana de l'Energia 2019 ["L'apoderament energètic. Com podem fomentar la participació en energia?"](#)

ACTORS IMPLICATS Ajuntaments - Població - Organitzacions i moviments socials
- Organitzacions veïnals

L'espai local es proposa com una esfera essencial per a la participació ciutadana i la construcció d'un govern energètic participatiu, obert, transparent i responsable.

Els processos participatius no són cap novetat. Les primeres experiències s'originen a finals dels anys vuitanta però s'intensifiquen durant la dècada dels noranta i es mantenen, amb alts i baixos, fins a l'actualitat. El que es proposa aquí, però, és una variació rellevant: la **inclusió de la dimensió energètica en els pressupostos participatius**.

En un escenari de transformació energètica, els ajuntaments com a espai polític institucional més proper a la població, faciliten estructures d'intercanvi i diàleg, alhora que esdevenen agents imprescindibles en la protecció mediambiental a través de les seves polítiques públiques. Els **pressupostos municipals**, més enllà de ser una eina de gestió i implementació de polítiques públiques, són la proposta efectiva de govern, i en aquest sentit, no només han de reflectir una clara orientació política cap a la transformació del model energètic, sinó també esdevenir **instruments útils per a l'avenç cap a la sobirania energètica**.

En aquest punt proposem alguns **elements generals a tenir en compte a l'hora de generar espais de participació en la definició dels pressupostos**:

- En primer lloc, en relació al **quan i al com**, aquests haurien de posar el focus tant en la definició de l'agenda (les prioritats) com en el moment de la presa de decisions (la definició de les respostes). Pel que fa el com, és important que la dimensió energètica als pressupostos participatius, ja sigui plantejada de forma autònoma o bé associada a altres projectes estratègics de major abast, tingui en compte la participació veïnal i territorialment localitzada en la generació de diagnòstics necessaris tant per a la proposta com procés de decisió.
- En segon lloc, el criteri principal per saber **qui ha de participar** en aquests processos no és la representativitat, sinó la diversitat, atès que no es tracta de substituir l'obligació que tenen els representants polítics de prendre decisions, sinó d'enriquir aquestes decisions amb aportacions i mirades des d'angles diferents. En aquest sentit, es poden contemplar diferents tipus de participació - en quant a perfils i formats: participacions virtuals o presencials, participacions en forma de votació o bé diàleg i deliberació, i per últim formes de participació a títol individual o bé de forma col·lectiva de la població organitzada.

- Pel que fa a les formes d'incloure una dimensió energètica als pressupostos participatius, es plantegen dues vies:
 - La primera serà la **inclusió de projectes energètics als pressupostos participatius generals**, a través del procés ordinari, utilitzant la partida pressupostària. En aquesta opció, el paper de l'ajuntament recaurà especialment en el foment, promoció i impuls dels projectes energètics com a projectes d'interès, proporcionant informació i suport tècnic suficient.
 - La segona opció serà **reservar una partida pressupostària específica destinada a projectes energètics** d'àmbit local, que serà objecte d'un procés participatiu per al disseny dels projectes a implementar.

En ambdues opcions es destaca la importància del seguiment i avaluació en la implementació i execució tant del procés participatiu, com dels projectes energètics específics que se'n derivin.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

- Ajuntament de Sabadell:
[Banc d'Energia Sabadell](#)
- Ajuntament de Sant Cugat:
[Energia solar amb finalitats socials a Sant Cugat](#)

FONTS

Fundación renovables. [Informe 'Hacia una transición energética sostenible: propuestas para afrontar los retos globales'](#)

ACTORS IMPLICATS

Ajuntament - Partits polítics - Població - Organitzacions i moviments socials

Els municipis i ens locals, en virtut del principi d'autonomia local, poden establir la seva pròpia normativa reguladora local, dins el marc jurídic establert pel legislador autonòmic i local. La regulació general sobre la participació local s'estableix a la normativa general, determinada per les lleis bàsiques que regulen l'àmbit local de forma general i les regulacions sectorials.

Cada municipi pot desenvolupar autònomament la seva normativa específica. Aquests instruments solen ser el Pla d'Actuació municipal i el Pla de mandat. Altres documents en aquest sentit poden ser els plans estratègics o plans directors.

Cal tenir en compte els reglaments o bé ordenances de participació, o en el seu defecte, la inclusió d'òrgans, mecanismes i canals de participació al reglament orgànic municipal (ROM). En aquells municipis en què existeix un reglament o ordenança específic, aquesta esdevé la regulació principal en matèria de participació, i per tant, la principal font jurídica per a l'exercici de drets, establiment de mecanismes i òrgans, etc.

En aquesta proposta adjuntem un model de participació ciutadana que pot servir com a inspiració per a la creació d'àmbits específics de participació en matèria d'energia.

Ara bé, és ben sabut que aquests òrgans de participació no estan mancats de **contradiccions**. Primerament, aquests no són vinculants, el que fa que l'aprovació o no de les propostes que en surtin d'aquests estiguin supeditades a la voluntat política del partit governant de torn, el que a la vegada pot provocar i molts cops provoca una apatia per part de la població i una manca de motivació d'aquesta en implicar-se en aquests afers de l'esfera pública, si veu que la seva opinió no serà escoltada. Segon, aquests òrgans de participació no són un exemple representatiu de la societat civil a qui es pretén representar, és a dir, molts cops alguns d'aquests òrgans tenen una sobrerrepresentació de lobbies econòmics interessats en la temàtica o per contra els actors que participen d'aquests, una perspectiva molt esbiaixada i ideologitzada, el que fa no es pugui prendre bé la temperatura de com serà rebuda la mesura energètica.

Per tal de fer front a això des de la Xse fem les següents propostes:

- Que els **partits polítics prenguin el compromís d'acatar les propostes que surtin d'aquests òrgans de participació**, per tal garantir-ne que la participació en aquests sigui vinculant
- En el cas de municipis de mida gran, **fomentar i desenvolupar processos participatius** que interpel·lin tota la població en energia per refrendar les

decisions que es prenguin en els òrgans de participació desenvolupats per l'ajuntament.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

- Ajuntament d'Egia (Donostia):
El [procés de participació ciutadana a Egia \(Donostia\)](#) ha impulsat 13 línies estratègiques a nivell global i 13 passos a nivell local per avançar cap a la sobirania energètica de Euskal Herria.
- Ajuntament de Terrassa:
El [Reglament de participació ciutadana de Terrassa \(articles 23 i 24\)](#) estableix que els consells municipals sectorials "són elements clau de la participació de la població en els afers públics" que "han d'impulsar i coordinar el treball perquè siguin veritables òrgans de participació, i reservaran una part del seu pressupost per a la dinamització de l'àmbit sectorial, d'acord amb els respectius consells". Especifica les funcions d'aquests òrgans, entre les quals es troba "elaborar propostes relatives a l'àmbit d'actuació de cada consell sectorial, que podran elevar-se a la Junta de Portaveus i/o la Comissió Informativa competent en la matèria per incloure's, si escau, a l'ordre del dia del Ple municipal corresponent."

FONTS

[Sinopsis article 140 de la Constitució espanyola](#), relatiu al principi d'autonomia municipal.

[Guia d'eines per una gestió més participativa de l'aigua](#)

[Guia hacia la soberanía energética en Euskal Herria](#)

FITXA B.7

criteris socials i contractació pública en l'àmbit de l'energia

ACTORS IMPLICATS

Ajuntament - Empreses locals - Entitats de l'economia social

La contractació pública és una eina jurídica al servei dels poders públics per a l'acompliment dels seus objectius fonamentals: l'interès general, la cohesió social, la igualtat i la justícia. En aquest sentit, aquesta proposta cerca incidir en els processos de contractació ampliant la seva finalitat no només a aconseguir l'oferta econòmicament més avantatjosa, sinó també aquella que tingui un millor impacte en els objectius esmentats.

D'acord amb la comunicació interpretativa de la Comissió Europea, publicada al DOUE de 28 de novembre de 2001, sobre la legislació comunitària de contractes públics i les possibilitats d'integrar aspectes socials en aquests contractes, l'expressió "clàusules o consideracions socials" inclou accepcions i àmbits d'actuació molt diversos, des del compliment dels drets fonamentals i dels principis d'igualtat de tracte i no-discriminació fins a l'aplicació de la legislació en matèria social, la reinserció de persones desfavorides o excloses del mercat de treball o les accions positives contra l'atur o l'exclusió social.

Les clàusules poden incorporar-se a la fase d'admissió, valoració o execució, tot i que la fita serà que les consideracions socials s'integrin en tot el cicle contractual.

Algunes propostes de mesures socials poden ser:

- Clàusules en la fase d'admissió:** inclusió de l'eficiència social en l'objecte del contracte, pressupost màxim de licitació, informació de la subcontractació.
- Criteris socials en la valoració i adjudicació:** valoració del preu, detecció i exclusió d'aquelles ofertes anormalment baixes, contractació indefinida i salari (segons negociació col·lectiva) de les persones treballadores ocupades en l'execució del contracte, existència d'un Codi d'Ètica, bon govern o bones pràctiques, relacions amb operadors de banca ètica, compromís de destinació d'un percentatge de l'adjudicació a projectes d'interès social, previsió d'un pla de formació.
- Condicions d'execució contractual:** subcontractació amb empreses d'economia social, pagament del preu a empreses subcontractades, subrogació de la plantilla laboral en cas de contractes de tracte successiu, contractació de persones en situació de risc d'exclusió o amb major vulnerabilitat social, mesures d'igualtat de gènere i d'igualtat d'oportunitats i no-discriminació de les persones LGTBI, conciliació responsable del temps, persones amb diversitat funcional i accessibilitat universal, compliment de les normes sociolaborals en el procés productiu i en la distribució comercial.

□ La contractació del subministrament elèctric públic a cooperatives energètiques

A més de la inclusió de criteris socials i ambientals en els processos de contractació pública, des de la Xse defensem la creació d'operadores públiques locals que permetin la construcció d'estructures de govern públic-comunitari. Essent conscients de les dificultats al respecte, un pas rellevant per part dels municipis és facilitar i obrir processos per al canvi del subministrament elèctric públic amb empreses i cooperatives energètiques socials, verdes i democràtiques,

En aquest sentit, la contractació es pot fer a través de dues vies:

1. Contractació de **punts de subministrament individuals amb empreses cooperatives**. En aquest model, l'administració pública pot fer-se sòcia de la cooperativa essent part del projecte.
2. Contractació mitjançant **licitacions públiques**: en aquests casos és on jugaran un paper clau la inclusió de criteris socials i ambientals en els processos de licitació, trencant la lògica de la valoració del preu com a criteri únic. Si bé el preu és un element rellevant, especialment als petits municipis, no es poden oblidar criteris fonamentals a llarg termini que poden ser inclosos en aquests processos:
 - Procedència verda de l'energia licitada
 - Comercialització verda del 100% de l'energia comercialitzada
 - Foment i divulgació del model energètic renovable

La inclusió de criteris alternatius als estrictament econòmics no només permeten la consideració d'altres dimensions rellevants en el sector energètic, com els aspectes ambientals i socials, sinó també l'impuls de l'economia social i solidària com a paradigma alternatiu de referència en l'àmbit econòmic.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

- Ajuntament de Vilanova i la Geltrú
[Guia pràctica per a la inclusió de criteris socials ambientals i ètics en la contractació pública de l'ajuntament de Vilanova i la Geltrú.](#)
- Ajuntament de Barcelona
[Guia de contractació pública social de l'Ajuntament de Barcelona.](#)

FONTS

CEG - Club Excelencia en Gestión. [50 criterios de Calidad y Excelencia para la prestación del servicio, que aportan valor en la Contratación pública.](#) Novembre 2018.

Cooperativa Opcions. [Estudi de casos reals de Contractació Pública Responsable: "La inclusió d'aspectes ambientals, socials i de bon govern a la contractació pública. Anàlisi de casos"](#). Anàlisi en profunditat de cinc contractes (energia, tèxtil, alimentació, seguretat i serveis financers), incloent el procediment de contractació, una avaluació de la materialitat de les clàusules incorporades, un resum de punts forts i aspectes a millorar i un recull d'experiències complementàries al contracte principal.

[Comunicación interpretativa de la Comisión sobre la legislación comunitaria de contratos públicos y las posibilidades de integrar aspectos sociales en dichos contratos.](#) Novembre de 2001.

[Llei 9/2017, de 8 de noviembre, de Contratos del Sector Público, por la que se transponen al ordenamiento jurídico español las Directivas del Parlamento Europeo y del Consejo 2014/23/UE y 2014/24/UE, de 26 de febrero de 2014.](#) Articles 1, 28 i 35.

Xarxa per l'economia Social i Solidària (XES). ["Crida per crear nova comissió sobre contractació pública responsable"](#). Febrer de 2019.

Alternativas económicas. ["Condiciones específicas en la contratación pública permiten ir cambiando la cultura empresarial"](#). Octubre de 2017.

FITXA B.8

Govern públic comunitari de les empreses públiques (Comercialitzadora/ESE/Aggregadors)

ACTORS IMPLICATS

Ajuntament - Població - Organitzacions i moviments socials - Acadèmia

L'objectiu és convertir la comercialitzadora pública, o les empreses de serveis energètics o agregadors municipals o qualsevol empresa pública que se'n crei en un veritable espai de transformació. Tant la Xse com molts altres espais ciutadans tenim clar que els serveis públics seran transformadors sempre i quan la Població en tingui el control i per tant, la seva direcció estratègica estigui desacoblada dels cicles electorals. És per això que es vol obrir l'espai de govern a la comunitat implicada a través d'un govern públic-comunitari.

Funcions d'aquest espai de govern:

Entenem el govern públic-comunitari del servei públic municipal com a un espai de cooperació ciutadana on es produeixi conjuntament la **diagnosi, la recerca i el debat de solucions** així com el **rendiment de comptes, el seguiment de l'acció de govern i la seva fiscalització**.

Característiques que li demanem:

Volem que aquests espais siguin de **corresponsabilitat** on institució i Població puguin tractar-se en condició d'**igualtat**, tant pel que fa a la iniciativa de propostes, com alhora de fer **vinculants** les decisions.

La creació d'aquest espai s'ha de realitzar **des del minut zero** amb la participació de la comunitat implicada. Cal obrir espais de participació **inclusius i facilitats**, on tothom tingui eines i oportunitats per participar en igualtat de condicions que permetin l'aparició, selecció, la planificació i l'avaluació de les idees consensuades entre totes les persones que hi formen part.

Cada poble o ciutat hauria de fer un procés de reflexió i creació d'aquest espai i **adaptar-lo a les seves circumstàncies socials i locals**. Com a Xse, hem treballat col·lectivament amb altres col·lectius i persones de la ciutat de Barcelona com voldríem que fos el govern públic comunitari de Barcelona Energia.

- Procés de participació ciutadana per pensar el govern públic-comunitari de l'empresa pública.
- Creació d'aquest espai de govern públic comunitari dintre de l'empresa pública energètica.
- Creació d'un òrgan de fiscalització i seguiment extern a l'empresa pública.

Experiències al territori

Barcelona Energia

L'espai de govern públic comunitari que vam pensar col·lectivament pel cas de Barcelona energia reunia les següents característiques:

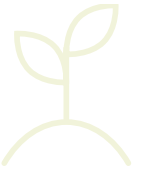
Era un espai multicapa que permetia la participació amb diferents graus d'intensitat: Població general (consultes); Població més interessada: àgores de debat, usuàries del servei públic/moviments socials/Població general: assemblea, espai de representació amb restriccions de temps de representació i conflicte d'interessos, per ex.

Que volia decidir sobre a qui li comprem i venem l'energia, de quines fonts, a quins preus, com s'aborda la pobresa energètica, la xarxa de distribució i les necessitats energètiques locals (metabolisme social).

Vinculant, inclusiu, facilitat, conciliació de la vida.

Fonts

Tenim energia! Reptes de la transició cap a la sobirania energètica. Capítol 1. Per la sobirania energètica des d'una democràcia d'arrel. Icària editorial, pàgs. 17-42

FITXA C.9

Diagnòstic ecosocial i feminista dels usos i les fonts d'energia per a promoure un nou metabolisme social als municipis

ACTORS IMPLICATS Ajuntament - Organitzacions veïnals i moviments socials - Empreses públiques d'energia - Població

És important que les iniciatives energètiques en l'àmbit municipal també siguin promotores de noves formes d'entendre l'energia i el metabolisme social que en resulta. Si concebem el **municipi com un ecosistema** on s'hi estableixen fluxos d'energia i de matèria, el paper de l'Ajuntament hauria de consistir en procurar que aquests intercanvis es facin de manera racional i sostenible i, alhora, que permetin cobrir les necessitats del municipi d'una forma socialment justa i saludable. Això implica garantir aquells usos de matèria i energia relacionats amb la reproducció de la vida, com ara aquells associats a un habitatge digne i als subministraments bàsics. Amb aquest fi, també és necessari que des d'aquest àmbit s'impulsin i siguin visibles aquelles activitats amb poques emissions de CO₂, les quals normalment coincideixen amb aquelles que tenen com a punt de partida la cura i la reproducció de la vida i posen l'accent en la cobertura dels nostres desitjos socials, no en els materials.

Per tal d'arribar a l'objectiu finalés a dir, la formulació i declaració pública d'un **pacte ecosocial i feminista de l'energia** que contingui una proposta de planificació energètica del municipi centrada en la promoció d'un nou metabolisme social sota aquests principis és necessari conèixer la situació de partida del municipi.

Es proposa seguir els següents passos:

El municipi (o la xarxa d'aliances municipals) fa la **declaració pública d'intencions**

- d'elaborar un diagnòstic sobre l'abastament enèrgic del municipi des de les perspectives del metabolisme social i la justícia social, feminista i ambiental.

- Tenint en compte el concepte de "performance energètica" comentada a la introducció general de la proposta municipalista, la ciutat i els municipis constitueixen el punt de partida de la transició energètica però també un espai d'arribada, mitjançant les polítiques energètiques municipals, és necessari elaborar (o, si ja n'existeix un, complementar) un **diagnòstic energètic a escala municipal**, treballat de forma participativa i que formuli es següents preguntes:

- Quins són els **principals usos** a què es destina l'energia al municipi o xarxa de municipis? Tenir en compte especialment els usos reproductius (a la llar) i comunitaris (a les escoles, associacions, centres d'acollida) Quines són les **fonts d'energia** de la que es basa el municipi o xarxa de municipis? I d'aquestes, quines són les fonts d'energies renovables locals que potencialment podria utilitzar el

municipi o la xarxa de municipis?

- Quina és la contribució que **cada font energètica** en el consum energètic municipal públic i particular i quins són els seus impactes ecològics (emissions de gasos d'efecte hivernacle, infraestructures necessàries i ocupació del territori, etc.)?

- El diagnòstic permetrà detectar col·lectius que presenten majors probabilitats de no tenir cobertes les seves necessitats energètiques i materials, les emissions associades a les activitats econòmiques i socials promogudes des del consistori, etc. En base a aquesta informació, el municipi (població i Ajuntament conjuntament) pot impulsar un **pacte ecosocial i feminista de l'energia**, on les institucions declarin públicament el compromís d'emprendre accions per aconseguir un metabolisme social i un ús de l'energia socialment justos i sostenibles. Per exemple: visibilitzar i bonificar els **usos energètics** reproductius i comunitaris i promoure les **fonts d'energia** no contaminant o amb poques emissions de CO₂ i residus radioactius.

Es considera interessant que les empreses públiques d'energia també tinguin la opció d'adherir-se a aquest pacte.

És important, a part, que aquest procés es faci de forma molt comunicada i participada amb la població (en totes les seves fases). És amb aquest diàleg i espai de discussió, formació i divulgació que la proposta té sentit.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

Tot i existir multitud de diagnosis i planificacions, no hi ha cap que incorpori la perspectiva ecofeminista ni posa sobre la taula la necessitat de garantir els usos de matèria i energia relacionats amb la reproducció de la vida, com per exemple aquells associats a un habitatge digne i als subministraments bàsics.

- **Pla de l'Energia, Canvi Climàtic i Qualitat de l'Aire de Barcelona 2011-2020** Conjunt de mesures encaminades a la planificació energètica de la ciutat per aquest període. S'estructura en 6 blocs que inclouen: el marc de referència; el programa ciutat; el programa municipal; els escenaris; l'estratègia d'actuació; l'avaluació ambiental.
- **Diagnosi energètica a Barcelona**. Aprovat l'any 2013, s'emmarca al Pla d'Energia abans esmentat i analitza temes com el consum d'energia, la generació d'energia, l'anàlisi per sectors, les energies renovables, el subministrament energètic i les emissions de gasos amb efecte hivernacle. Arribar a l'autosuficiència energètica és l'objectiu final d'aquest document, el qual recull tota la informació disponible sobre l'estat energètic de Barcelona.
- Ajuntament de Barcelona. **Mesures per impulsar la generació d'energies renovables i l'estalvi energètic** a les instal·lacions i equipaments públics de la ciutat..Per exemple, instal·lació d'energia solar als edificis, impuls de xarxes de distribució de calor-fred

(Districlima, Ecoenergies Barcelona) o aprofitament energètic de la biomassa i aprofitament de la geotèrmia.

- Un equip d'investigació de l'ICTA-UAB, amb la col·laboració d'altres centres europeus i en el marc del projecte EUFORIE, han [caracteritzat el patró metabòlic de la ciutat de Barcelona](#).

FONTS

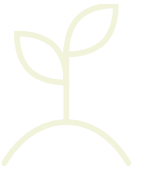
[Economia feminista. 72 propostes, p. 16.](#)

[Resumen: V congreso estatal de economia feminista](#) p. 841.

[Energía y género: miradas ecofeministas sobre la energía](#). Xse. La Fede, 24 de abril de 2017.

[AMB. Metabolisme urbà i serveis.](#)

Generalitat de Catalunya. [Pla estratègic sobre els usos i la gestió dels temps a la vida quotidiana \(2008-2018\)](#)

FITXA C.10

Esdeveniments públics organitzats amb criteris ecofeministes

ACTORS IMPLICATS

Ajuntament- Organització de l'esdeveniment - Personal de cures

Existeixen col·lectius que poden veure limitat el seu accés a actes públics perquè necessiten atenció especial (per exemple, infants, gent gran, persones amb dependència o diversitat funcional) o perquè estan al càrrec d'altres. A aquest darrer tipus d'obstacles, són les dones qui s'hi enfronten més sovint a l'hora de compaginar vida personal, cures d'altres i feina. En aquest sentit, l'aposta per una cultura de l'energia basada en l'accés universal i en la cobertura de les necessitats de les persones implica, també, apropar-los els seus espais públics de discussió i decisió, considerant els múltiples factors de desigualtat social existents i la seva intersecció. També, fer evidents els vincles que necessàriament establim amb l'entorn (ecodependència) i altres persones (interdependència).

A més a més, l'energia és un sector altament masculinitzat. El perfil de les persones convidades a intervenir en els actes sobre energia acostuma ser el d'un home en qualitat d'expert. Tot i així, són moltes les dones que, d'una manera o altra, també estan vinculades a aquest sector.

Per això, es proposa:

- Per tal d'encoratjar l'assistència dels col·lectius mencionats als actes públics relacionats amb l'energia, facilitar **espais d'acollida la infància, a la dependència i a la diversitat funcional**. Per exemple, oferint la possibilitat de procurar una persona vetlladora, intèrprets, l'accés a les persones amb mobilitat reduïda, etc. A més, aquests espais poden disposar de continguts pedagògics sobre l'energia. Perquè això sigui viable, es recomana que, prèviament als actes, s'ajusti un pressupost a la necessitat d'aquest tipus d'atenció, com per exemple preveient la presència d'un monitor especialitzat o bé buscant espais que disposin de mecanismes per compartir les cures. Per altra banda, és important que es comuniqui l'habilitació d'aquests espais d'acollida, tant abans com durant els esdeveniments, perquè realment incentivin l'assistència d'aquests col·lectius.
- Organitzar i participar **d'esdeveniments públics vinculats a l'energia** que, quan es convidi més d'una persona, comptin, com a mínim, amb la presència d'una dona en qualitat d'experta, o bé se l'hagi convidat i aquesta hagi declinat la invitació. La presència de dones afectades als esdeveniments públics és també una qüestió de representativitat transversal dels diferents col·lectius habitualment poc visibles: afectades per pobresa energètica i pels impactes del model energètic, per exemple. Per això, també es proposa difondre de forma didàctica, durant i després de l'esdeveniment, informació anonimitzada i disponible sobre la **participació desagregada** per gènere i sobre afectacions diferencials del model energètic per raó de gènere o altres factors de desigualtat.

- Tenir en compte i **fer ús del criteri de proximitat** pel que fa els desplaçaments de les persones convidades als esdeveniments públics i facilitar el d'aquelles persones que necessitin atenció especial o estiguin a càrrec d'altres. A més a més, després de l'esdeveniment, es proposa compartir la informació sobre l'impacte ecològic de l'esdeveniment. Per exemple, calculant-ne la **petjada de carboni** atenent al tipus de transport utilitzat, consum energètic i residus durant l'acte.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

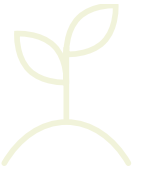
- El Grup d'Acció Local (GAL) Leader-Ripollès-Ges-Bisaura, en el marc del **projecte ENFOCC** ha desenvolupat una **metodologia per calcular la petjada de carboni** en esdeveniments i actes organitzats per els GAL.
- El **moviment anti-represas MAB (Brasil)** acompanya les seves assemblees, reunions i actes públics amb esdeveniments per a les generacions més joves. En les '**Cirandas**', les criatures també aprenen sobre energia, justícia social i ambiental així com valors com compartir, ajudar i cooperar.
- Manifest "**En energía, no sin mujeres**" on les associacions, organitzacions i empreses signants es comprometen a participar només en aquells esdeveniments de dos o més ponents on es compti, almenys, amb la presència d'una dona en qualitat d'experta.
- **Pla d'Actuació Municipal (PAM)** de Barcelona 2016-2019. **Espais de cura en àmbits de participació**. Ludoteques per a infants en els consells de barri i òrgans de govern. Adaptar l'horari dels espais de participació a la conciliació familiar; estudiar la possibilitat d'establir espais de cura o suport a ciutadans que tenen persones a càrrec, la qual cosa en limita l'assistència a les activitats de participació.
- La **Mesura de govern per una democratització de les cures 2017-2020** (Barcelona) si bé destaca la cura com a part central de la vida socioeconòmica de la ciutat, la socialització de la responsabilitat vers la cura i promou diverses actuacions al voltant d'aquesta temàtica, aquestes queden desconectades d'altres àmbits municipals, com és l'energia.

FONTS

Revista editora Alternativas económicas en organización de jornadas d'Economia Social i el futur de l'ocupació- **Economia feminista**. 72 propostes, p. 21, 22 i 23.

Disseny d'espais. Col.lectiu Punt 6 (Economia feminista. 72 propostes, p. 22)

[Economia de les cures i política municipal: cap a una democratització de la cura a la ciutat de Barcelona](#)

FITXA C.11

Anàlisi desagregada de les dades per sexe i altres eixos de desigualtats intersecants

ACTORS IMPLICATS Municipis + Regidores/conselleres de districte

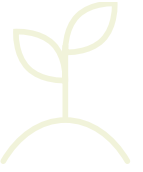
El marc legislatiu actual recull la necessitat d'incorporar la perspectiva de gènere de forma transversal en les polítiques públiques. En aquest sentit, estudis recents han detectat com la pobresa energètica és una de les conseqüències més clares del model oligopòlic i que afecta especialment a les dones, ja sigui perquè pateixen directament la manca de subministrament bàsic o bé perquè són elles qui assumeixen la responsabilitat en la gestió del problema.

Avui en dia encara existeix molta desinformació sobre les repercussions que té l'oligopoli energètic en la desigualtat de gènere. Tot i que el concepte de vulnerabilitat és dinàmic, "la desigualtat de gènere és un factor de risc que augmenta la vulnerabilitat i les possibilitats de patir pobresa energètica" (González Pijuan, 2017). En aquest sentit, s'ha detectat que els col·lectius més vulnerables són les **famílies monomarentals, les dones jubilades i les que es dediquen a les tasques domèstiques, així com també les treballadores del sector del servei domèstic i les dones migrants.**

Per aquest motiu és necessari disposar d'eines d'anàlisi interseccionals que permetin creuar el gènere amb altres eixos de desigualtat i que posin en pràctica la transversalització de l'anàlisi de la perspectiva de gènere en les dades relatives a l'energia. Això comporta superar l'anàlisi oficial de biaix androcèntric de les dades disponibles que s'ha portat a terme fins ara, per exemple sobre risc de pobresa (IDESCAT) o les ajudes atorgades per a fer front a la pobresa energètica (IMSS). Aquest tipus d'anàlisi valida la dependència de les dones al nucli familiar com a garantia de condicions de vida dignes.

□ Per tal d'atendre a les necessitats del col·lectiu de dones abans esmentat (entenen-lo com un col·lectiu heterogeni) es proposa tenir en compte, prèviament a la formulació de polítiques públiques relacionades amb l'energia, les següents dades:

- **Situació familiar** de les dones afectades per pobresa energètica.
- Situació **administrativa** (nacionalitat, regularitat o irregularitat administrativa) de les persones pertanyents al nucli familiar.
- Existència de casos de **diversitat funcional o dependència** al nucli familiar.
- **Dades d'anys anteriors** per fer un seguiment del procés de feminització de pobresa.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

- Ajuntament de Bcn i "Iniciativa Barcelona open Data" volen crear [eina per mesurar variables sobre pobresa i precarietat femenina](#). L'índex valorarà recursos materials però també sobrecàrrega de treballs o estat de salut. Una actualització sobre la qüestió pot trobar-se a: [expedició de dades índex Pobresa Dones i Precarietat a Barcelona](#). A partir de les [conclusions es plantejaran propostes i polítiques municipals](#), sobre la base de [l'Estratègia contra la Feminització de la Pobresa i la Precarietat de l'Ajuntament de Barcelona](#).

FONTS

González Pijuan, Irene (2017) [Desigualdad de género y pobreza energética](#): accés a l'energia de forma desagregada; interseccionalidad en los datos; invisibilitat de les dades.

[Estratègia contra la Feminització de la Pobresa i la Precarietat de l'Ajuntament de Barcelona](#). Aquesta estratègia estableix com activitat (52) "garantia de subministraments bàsics d'energia (gas i electricitat) amb gratuïtat per a dones sense recursos."

ACTORS IMPLICATS:

Ajuntament- Població - Altres administracions públiques

La urgència d'augmentar la generació renovable i la voluntat de que aquesta sigui distribuïda i en mans d'aliances públic ciutadanes, ens obliga a abordar dos grans reptes:

- La complexitat del sistema elèctric i el seu marc jurídic.
- La necessitat d'aconseguir inversió.

L'escenari desitjat ens faria pensar en una administració municipal amb capacitat d'inversió, a través de pressupostos propis o d'una banca pública, que aposta per una instal·lació renovable en sòl públic i que pot subministrar energia a la població local.

L'escenari present però, és ben diferent. Els ens municipals tenen molt limitada la seva capacitat d'endeutament per l'anomenada Llei Montoro i no poden vendre directament l'energia, ho han de fer a través d'una comercialitzadora o constituint-se com a tal.

Partint d'aquesta realitat, es poden realitzar diferents accions:

- Els Ajuntaments haurien d'analitzar les superfícies disponibles (teulades municipals, terrenys municipals) per emprendre el projecte de generació renovable local.
- Poden oferir la superfície a col·lectius ciutadans que vulguin impulsar un projecte de generació renovable local en les condicions acordades entre les dues parts. A Catalunya tenim l'exemples de finançament compartit com ara Viure de l'Aire del Cel o les compres instal·lacions que Som Energia ha realitzat a través de les seves sòcies, o el Generation kWh també de Som Energia.
- Demanar assessorament per explorar les possibilitats de crear un Power Purchase Agreement (PPA) amb finançament ciutadà i amb unes condicions justes que afavorissin totes les parts i minimitzar els riscos futurs. Els PPA (Power Purchase Agreement) son contractes bilaterals de compravenda a llarg termini (10-20 anys). Tot i que existeixen nombroses modalitats, en general, podem dir que els PPA permeten que els generadors aconseguixin finançament pels seus projectes i els clients rebin un preu fix i avantatjós respecte les condicions de mercat.

La tendència actual sembla apostar pels PPA's però han estat concebuts per a grans instal·lacions i grans inversors (bancs, fons). Ens trobem doncs amb un instrument que no està dissenyat pel propòsit d'impulsar projectes de generació renovable públic-ciudadana i que cal avaluar per no caure en paranys. Segurament el més important dels PPA's és acordar unes clàusules de contracte que salvaguardin els interessos d'ambdues parts. Les clàusules de finalització anticipada, la durada de l'acord, les garanties de pagament de l'energia o les penalitzacions per incompliment, són crítiques per avaluar els possibles impactes presents i futurs. Els ajuntaments que emprenguin aquest camí han de tenir un bon assessorament, un enfocament polític de la seva aposta i, sobretot, han de compartir el seu treball per avançar col·lectivament.

A l'Estat espanyol no existeixen exemples de PPA's impulsats des de l'esfera pública. La Xse seguirà mantenint una mirada crítica sobre els PPA's perquè, en aquest moment, els considerem un mitjà instrumental i conjuntural vàlid, només, per la urgència d'augmentar la generació renovable.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

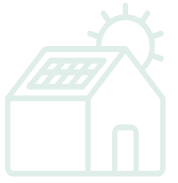
- [GenerationkWh](#) de Som Energia. Les sòcies que hi participen gaudeixen d'una tarifa especial
- Projecte "[Viure de l'aire del cel](#)". Projecte comunitari format per participacions voluntàries i propietat compartida entre la població. La tecnologia escollida és un aerogenerador de 2,35kW al municipi de Pujalt construït gràcies a les aportacions de la població.
- [Mancomunidad del Sureste \(Canàries\)](#). Agrupació d'una comarca i 3 municipis (Agüimes, Ingenio, St Lucia) per realitzar un sistema integrat d'energies renovables, aigua, residus i alimentació.

FONTS

Los contratos PPA, contratos de compra-venta de energía: tipos y cláusulas. Aplicación al mercado

¿Es el PPA la llave a la transición energética?

Ordenança municipal per la instal·lació d'energies renovables

ACTORS IMPLICATS: Ajuntament

La instal·lació d'energies renovables a nivell local sovint requereix d'una burocràcia complexa o de projectes tècnics costosos que no ajuden a fomentar el seu avenç. Tant la normativa urbanística, com la sol·licitud de llicència d'obres i les taxes, poden ser limitants de vegades insalvables. Per exemple, la **normativa urbanística** pot establir exigències o limitacions en les instal·lacions i obres als edificis, i amb l'ànim de protegir el patrimoni, sovint esdevé massa garantista i prohibeix o pot condicionar, en inclinació i orientació, la instal·lació de plaques fotovoltaïques. De la mateixa manera, les **llicències d'obra** impliquen una gran quantitat de documents (projecte visat, plànols, etc...) i la seva revisió per part de l'Administració demora els terminis d'execució, i el conjunt encareix l'obra. Per últim, en les **instal·lacions no residencials**, alguns ajuntaments exigeixen llicència d'activitat malgrat els excedents de la generació son una petita part i difícilment poden ser considerats una activitat econòmica addicional.

La mateixa Directiva Europea 2009/28/CE sobre energies renovables estableix la necessitat de simplificar els tràmits administratius amb l'objectiu d'afavorir el foment de les energies renovables. Aquesta exercici de racionalització administrativa hauria de mantenir els tràmits que son realment efectius pel seu propòsit orientant-los cap a una aposta decidida per la generació local d'energia a Catalunya

Es proposa que:

- La normativa urbanística ha de ser accessible, comprensible i la informació dels tràmits s'ha de poder realitzar de forma clara i conjunta. Una cosa tan senzilla una infografia o un diagrama de flux amb els tràmits necessaris pot servir per ordenar el procediment i visibilitzar els departaments implicats, a fi i efecte de simplificar el procés i fer-lo més entenedor per les persones interessades.
- Les llicències d'obra, quan sigui possible per la mida de l'instal·lació, haurien de tenir una simple "declaració de responsabilitat" per posar la responsabilitat del compliment de la normativa vigent en el promotor. La normativa, per tant haurà d'estar actualitzada i haurà de ser fàcilment accessible i comprensible. Tanmateix, la instal·lació podrà estar sotmesa a posteriors revisions de l'equip tècnic municipal. Això podria aplicar per obres de menys de 10kW en generació elèctrica i 70kW en tèrmiques. Amb una memòria tècnica i plànols senzills seria suficient per emetre la "declaració de responsabilitat".
- Crear una coordinació interna entre els diferents departament implicats per afavorir una eficient execució dels tràmits administratius.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

- El grup local de Som Energia Sabadell va fer una proposta per adequar les ordenances municipals i impulsar les petites instal·lacions fotovoltaïques d'autoconsum. Van aconseguir que dues de les seves al·legacions fossin incorporades a l'[Ordenança Municipal Reguladora dels Expedients Urbanístics](#). Van incorporar la instal·lació de plaques fotovoltaïques d'autoconsum de menys de 10kW i tèrmiques de màxim 7,1 m², com a "instal·lació d'escassa dificultat tècnica", equiparant-les a la instal·lació d'un aire condicionat.

FONTS

[Guia para el fomento del autoconsumo renovable desde el ámbito municipal](#)

[Som Energia Sabadell. Via lliure a l'energia fotovoltaica](#)

FITXA D.14

Incentius locals i bonificacions per generació renovable

Des dels Ajuntaments es pot impulsar la generació renovable local a través de diferents incentius i bonificacions que poden reduir sensiblement l'Impost de Béns Immobles (IBI), l'Impost de Construccions, Instal·lacions i Obres (ICIO) i l'Impost d'Activitats Econòmiques (IAE), impostos on l'administració local té la capacitat potestativa. Aquests incentius s'estableixen a la *Ley Reguladora de Haciendas Locales* i competeix a les instal·lacions d'energies renovables, l'estalvi i l'eficiència energètica, millores de mobilitat o la implantació del cotxe elèctric. Les bonificacions d'impostos poden arribar a:

Impost	Bonificació màxima
IBI	50%
ICIO	95%
IAE	50%

Per altra banda, cal tenir en compte que la reducció dels impostos suposa també la reducció dels ingressos de l'Administració. Per aquest motiu, cal avaluar quines bonificacions fomenten la instal·lació sense perjudici d'altres polítiques públiques que depenen dels ingressos per impostos, i quin calendari s'estableix per aquestes. Tanmateix, les mesures han de ser ambicioses i no testimonials, o amb limitants que no les facin realment efectives.

Accions:

- Rebaixar l'IBI tenim en compte la potència i el preu de la instal·lació, i el període de la bonificació, perquè la mesura sigui progressiva i proporcionada, i sigui suportable per l'Administració, però a la vegada decidida, determinada i ambiciosa.
- Bonificar el ICIO en un 95% per les instal·lacions no obligatòries i que la bonificació sigui aplicada en el moment del pagament de l'impost i no com a devolució posterior.
- Bonificar el IAE amb els mateixos paràmetres que el IBI.
- Revisar les limitacions de les bonificacions actuals que no les fan efectives, per exemple, la potencia mínima instal·lada o el percentage de demanda coberta per l'energia solar.
- Analitzar conjuntament les diferents bonificacions per veure què suposen respecte en preu total de la instal·lació.
- Crear una coordinació interna entre els diferents departament implicats per afavorir una eficient execució dels tràmits administratius.

- Paral·lelament a aquesta acció, el ajuntament podria finançar totalment la instal·lació de plaques fotovoltaïques a famílies vulnerables per que facin autoconsum. La part d'energia produïda pels panells i no utilitzada seria del ajuntament que l'utilitzaria pels edificis públics. D'aquesta manera l'acció no aniria només direccionada en incentivar les renovables, però tendria també una dimensió més social

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

Hi ha nombrosos municipis que ja estan oferint bonificacions. Aquí algunes dades de les ciutats més poblades de Catalunya:

	IBI	Anys	Característiques	ICIO	Característiques	IAE	Anys
Badalona	50%	4	Totes, instal·lació superior a 1 Kw Bonif. màxima: 300€/any	50%		sense dades	
Barcelona	50%	3	Habitatge	95%	Instal·lació superior a 1kW	50%	2
Girona	50%		Només per solar tèrmica.	95%		no bonif.	
l'Hospitalet del Llobregat	no bonif			95%		sense dades	
Lleida	30%	5	Habitatge, bonificació progressiva de 50 a 10%	95%		no bonif.	
Mataró	50%	3	Habitatge	95%		sense dades	
Reus	no bonif			20-50%	Habitatge. Segons el % que cobreixi la demanda	sense dades	
Sabadell	no bonif			95%		sense dades	
Santa Coloma de Gramanet	50%	3	Habitatge	95%		sense dades	
Tarragona	no bonif			8%		no bonif.	
Terrassa	25%	5	Habitatge, unifamiliar 25% i plurifamiliar per serveis comuns 5%	95%	Habitatge	sense dades	

Elaboració pròpia a partir de la "Guia para el fomento del autoconsumo renovable desde el ámbito local" d'Ecooo i l'"Análisis comparativo de bonificaciones fiscales al autoconsumo en las principales ciudades españolas" de Fundación Renovables.

A part de les grans ciutats hi ha municipis com Avià, a la comarca del Berguedà, de poc més de 2.000 habitants, que han reduït el IBI i l'IAE en un 50% durant 3 anys i el ICIO en un 95%

Pel que fa a l'experiència de financiació per part d'ens municipals de plaques fotovoltaïques hi ha el cas de l'[Ajuntament de Porto Torres](#), a Itàlia.

FONTS

[Guía para el fomento del autoconsumo renovable desde el ámbito municipal](#)

[Análisis comparativo de bonificaciones fiscales al autoconsumo en las principales ciudades españolas](#)

[Real Decreto Legislativo 2/2004, de 5 de marzo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Reguladora de las Haciendas Locales](#)

[Avià per un bon clima](#)

ACTORS IMPLICATS

Ajuntament - Partits polítics- Població - Organitzacions i moviments socials

Un dels punts crítics del sector elèctric és la manca d'informació i de transparència. Diversos grups i col·lectius han reclamat una auditoria ciutadana del sector per conèixer la seva situació real i com a punt de partida per emprendre accions que el transformin. En la mateixa línia, la proposta és auditar l'activitat de distribució entesa com l'exercici necessari per aconseguir la informació de com ha estat en el passat, de com és en el present i de quines accions s'han d'emprendre en el futur perquè estigui al servei de la població.

L'auditoria hauria de contenir:

1. **Anàlisi tècnica de l'estat actual de la distribució.** S'ha realitzat un bon manteniment de la xarxa i els seus elements? S'han introduït millores tècniques i tecnològiques? Han estat suficients, adequades i necessàries?

2. **Prestació del servei de l'empresa distribuïdora.** Com ha estat el servei pel que fa a la qualitat i la continuïtat del subministrament? Quina ha estat l'atenció a les persones usuàries? Han rebut la informació necessària i han estat ben assessorades? Hi ha hagut una bona comunicació i s'han atès les seves reclamacions? Com s'han tractat els talls de subministrament? S'ha ofert informació al municipi sobre els impagaments per poder detectar els casos de pobresa energètica?

3. **Retribucions rebudes respecte al servei prestat i pagaments de taxes.** Han estat ajustades al conjunt d'actuacions realitzades per les empreses distribuïdores? Han pagat taxes per l'ús de l'espai públic?

4. **Propietat de les xarxes de distribució.** Com ha estat l'evolució històrica de la propietat de les xarxes? Com, qui i per què es va crear el conveni de cessió obligatòria? Com han estat les cessions?

5. **Les concessions de punts de connexió de noves instal·lacions de producció.** En quines condicions s'han atorgat? La concessió ha estat àgil i eficient? Hi ha hagut diferències sensibles entre instal·lacions diferents? S'ha utilitzat la posició dominant per afavorir instal·lacions del mateix grup empresarial i entorpir d'altres?

6. **Condicions de treball dels treballadors i treballadores de l'activitat.** Quines són les condicions laborals en l'activitat de distribució? Com ha afectat la cadena de subcontractacions als drets laborals dels treballadors i treballadores? Quin és el nivell d'accidents que han patit?

7. **Esquema de subcontractacions.** Com s'han realitzat les subcontractacions de l'activitat? Quines empreses han estat involucrades i quina era la seva funció? Quina relació hi ha entre els contractes marc per les retribucions a les empreses subcontractades i les retribucions del sistema?

Per l'auditoria tan important és la informació que pugui aportar com el procés per aconseguir-la. Així, el que es proposa no és fer un encàrrec tècnic i especialista a una entitat qualificada i esperar-ne el resultat sinó que l'auditoria sigui un exercici de presa de consciència i transformador. El fet que hi participi la població hauria de garantir que els resultats fossin accessibles per la població, tingui o no coneixements tècnics específics, i que aprofundeix en les demandes requerides.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

- L'auditoria ha de ser un procés amb participació ciutadana seguint la tradició de les auditories ciutadanes per determinar el deute il·legítim que impulsa, entre altres entitats en l'àmbit internacional, la [Plataforma Auditoria Ciutadana del Deute](#) (PACD).
- L'any 2017 la [Generalitat de Catalunya anuncia l'inici del procés d'auditoria de la xarxa elèctrica de Lleida](#). Amb l'objectiu de comprovar la continuïtat i la qualitat del subministrament elèctric i identificar les mesures necessàries per tal de minimitzar els microtalls i els problemes en el servei que han denunciat els alcaldes, l'auditoria preveia, entre d'altres mesures, l'estudi de l'estat de la xarxa interior dels municipis i la instal·lació d'enregistradors a nou punts de la infraestructura. A data d'avui encara no es coneixen els resultats.

Si bé sol·licitar una auditoria ciutadana pot ser una cosa que es pot fer des de tots els ajuntaments amb independència del seu tamany, s'ha de tenir en compte que la capacitat de pressió és major en els ajuntaments grans, tot i que també es pot exercir una major pressió si es fa des de diversos ajuntaments petits coordinats. Aquest és el cas del manifest de l'[Ajuntament de Montoliu de Segarra](#) de març de 2017, on s'insta als municipis i institucions de la demarcació de Lleida a cercar la unitat política, institucional, social i territorial per a exigir un subministrament elèctric de qualitat i resoldre els problemes derivats de la precarietat de la xarxa elèctrica.

FONTS

[ESFeres 19: Recuperant el control de l'energia: Accions per \(re\)municipalitzar la distribució elèctrica](#)

Xarxa per la Sobirania Energètica. ["L'elèctrica de Barcelona és una bona eina que requerirà suport ciutadà i valentia política de llarg recorregut"](#). "La transformació del sector elèctric no només passa per posar la generació i la comercialització al servei de les persones, sinó que també cal abordar aquelles activitats estratègiques en les que l'oligopoli encara manté més del 90% del negoci. Aquest és el cas de la xarxa de distribució elèctrica".

ACTORS IMPLICATS

Ajuntaments, consells comarcals i/o diputacions

El sistema elèctric es classifica en 2 mercats minoristes de contractació de subministrament elèctric: el mercat regulat (les 5 empreses que dominen el sector), on el preu de l'energia ve determinat pel preu horari de la subhasta diària; i el mercat liberalitzat (la resta de comercialitzadores), on cada comercialitzadora decideix els preus que oferirà, normalment fixes durant un període de temps.

Dins de les diferents possibilitats que ofereix el mercat i les condicions que ofereixen les comercialitzadores, l'opció que la Xarxa ha considerat més avantatjosa és a través d'una comercialitzadora pública.

Aquesta oportunitat permetria reduir els costos dels subministraments elèctrics, obtenir dades de preus de mercat i consums directament sense passar per una empresa intermediària.

Entre les comercialitzadores públiques catalanes trobem més d'una cinquantena d'iniciatives arreu del territori però cap d'elles s'organitzen a partir d'un **sistema participatiu** i de **governança**, on les decisions que prengui la població es facin efectives.

Una comercialitzadora no es pot quedar únicament en serveis de comercialització i generació. Ha d'oferir serveis energètics: auditories energètiques, gestió del consum, representant de mercat per autoproducció (autoconsum) i facilitat de programes amb softwares que continguin accés a dades a temps real. En cas contrari, existeix el risc d'esdevenir una comercialitzadora més del mercat liberalitzat.

Des de la Xarxa per la Sobirania Energètica 2 **propostes entorn al sector de les comercialitzadores energètiques**.

- ADHESIÓ:** Adhesió a una comercialitzadora pública (o agent de mercat) ja creada amb la finalitat d'incloure la compra d'energia elèctrica de tots els subministraments públics.
- CREACIÓ:** Crear una comercialitzadora pública (o agent de mercat) amb la finalitat d'incloure la compra d'energia elèctrica de tots els subministraments públics.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

- Ajuntament de Barcelona:
[Barcelona Energia](#), comercialitzadora elèctrica pública de l'Àrea Metropolitana de Barcelona. A partir de 2019, també obrirà el servei als equipaments de l'Àrea Metropolitana i a la població per a un màxim de 20.000 habitatges, de la qual a més la Xse en va fer una [proposta de model de governança](#).
- Ajuntament de Centelles:
[Electracomercial Centelles S.L.U.](#) L'electracomercial Centelles S.L.U. és una empresa comercialitzadora de capital públic municipal propietat de l'Ajuntament de Centelles. Aquesta comercialitzadora es va fundar l'any 2001 per tal d'adaptar-se a la nova legislació de l'estat espanyol i la comunitat europea sobre el sector elèctric.
- Ajuntament de Cadiz:
[Comercializadora Eléctrica de Cádiz S. A.](#) Creada al 2000, exemple de comercialitzadora pública en un 55%.

FONTS

[Proposta energètica municipalista 2015 de la Xse](#)

Iniciant el camí cap al control de les dades: auditories energètiques (AE)

ACTORS IMPLICATS Ajuntament, associacions i col·lectius

Alguns ajuntaments han pres la iniciativa de dur a terme la realització d'auditories o certificacions energètiques a les instal·lacions municipals (edificis, enllumenat públic, etc.). El problema principal és que, en la majoria dels casos, aquestes auditories no tenen continuïtat i els ajuntaments no acaben d'aplicar les accions recomanades. Tampoc contempen la participació activa de la població en el desenvolupament d'aquestes.

Radiografiar els perfils energètics d'un territori és el primer pas per poder emprendre accions de reducció de consums i incentivar la transició energètica cap a un model 100% renovable. Les auditories energètiques permeten determinar línies d'actuació per reduir la demanda dels edificis, augmentar la seva eficiència i promocionar l'ús racional dels recursos energètics i aigua.

Per realitzar auditories i fer el seguiment necessari s'hauria de monitoritzar, com a mínim, els consums dels punts de subministrament. No obstant, els comptadors digitals que s'han instal·lat no ho permeten. Per aquest motiu és necessari l'instal·lació de dispositius de monitoratge paral·lel al comptador. L'Estat és a qui competeix la regulació dels comptadors, però mentre no hi hagi voluntat d'obligar a les empreses distribuïdores a oferir les dades de consums (sobirania digital), s'ha d'instal·lar sistemes de monitoratge addicionals.

- La proposta es basa en realitzar auditories i donar-les continuïtat, a través de la implementació de sistemes de gestió energètica que permetin controlar els consums i aplicar línies d'actuació pel benefici de les persones i el medi ambient. Els sistemes de gestió energètics haurien d'incloure paràmetres que no siguin només econòmics com el preu de l'energia horària, sinó també ecològics (emissions de CO₂ i altres gasos nocius, residus nuclears, etc.) -vinclen energia clima- i socials (àrees amb contaminació crítica, població afectada, etc.). A més, permetria establir propostes de millora per iniciar una transició energètica enfocada a reduir consums i, conseqüentment, costos.

Aquesta proposta està vinculada amb l'acció **Auditoria ciutadana de la distribució elèctrica**. En aquest cas, seria necessari la intervenció de professionals tècnics, ja sigui personal de l'ajuntament o empreses subcontractades,

Aquest seria el primer pas per emprendre la resta de mesures entorn la rehabilitació d'edificis, la inversió en tecnologia eficient, l'ús racional i bones pràctiques, i el desenvolupament d'autoproducció a partir d'energies renovables i descentralitzades.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

- [Ajuntament de Vallromanes:](#)
Primer ajuntament de Catalunya a obtenir la certificació ISO 50001 d'eficiència energètica.
- [Ajuntament de Martorelles:](#)
Renovació del certificat vinculat a la norma ISO 50001 d'eficiència energètica.
- [Ajuntament de Mataró:](#)
L'estalvi aconseguit als equipaments en consum de llum i gas permetrà lluitar contra la pobresa energètica.
- [Ajuntament de Vacarisses:](#)
Primer municipi en obtenir la certificació de la ISO 50001 de gestió i eficiència energètica.
- [Ajuntament de Barcelona:](#)
Pla de millora energètica als edificis municipals.
- [Ajuntament de Maó:](#)
Realització d'auditoria energètica.
- [Ajuntament de Sant Celoni:](#)
El sistema de gestió energètic de l'Ajuntament. El SIE.
- [Ajuntament de Sant Cugat del Vallès:](#)
Sant Cugat del Vallès prova amb èxit una eina per millorar la gestió energètica.
- [Associació per la Gestió del Programa Leader Ripollès Ges Bisaura \(ALRGB\)](#), la qual té com a objectiu principal treballar per la mitigació i l'adaptació al canvi climàtic i fomentar l'economia circular. [Projecte EneGest](#).

FONTS

[Pla d'acció per l'energia sostenible i el clima \(PAESC\) de Mataró.](#) Ajuntament de Mataró, Pacte dels Alcaldes pel Clima i l'Energia.

[Guía de gestión energética municipal.](#) EnerAgen i Institut Català d'Energia en base a la norma ISO 50001. Objectius de desenvolupament sostenible, promoció de les energies renovables i foment de l'estalvi i eficiència energètica.

ACTORS IMPLICATS Ajuntament, associacions i col·lectius

En els darrers anys s'han instal·lat comptadors intel·ligents en totes les cases de Catalunya. Aquests comptadors són uns aparells que serveixen per mesurar el consum elèctric de les nostres llars. Les dades de consum que es recopilen van directament a les mans de les empreses distribuïdores, les empreses privades propietàries de la xarxa de distribució (la més present a Catalunya es Endesa, propietària del 94% de les xarxes). A més, és la població qui paga aquests comptadors a través del lloguer inclòs a la factura.

Amb els comptadors actuals no es permet obtenir les dades instantànies de consum, les quals s'envien a les distribuïdores al final del dia. **No és per un problema tècnic**, es podria resoldre fàcilment amb un canvi en la seva programació.

Recuperar el control de les nostres dades permetria prendre consciència del nostre consum i ajustar-lo a les nostres necessitats, segons afirma un [estudi de l'Autoritat Catalana de la Competència \(ACCO\)](#). Per exemple permetria ajustar les tarifes i les potències contractades amb el nostre consum, fent-nos estalviar costos innecessaris. Amb les dades de consum elèctric que poden aportar els comptadors es podria promoure l'autoproducció i conèixer el comportament instantani dels edificis. A més a més, el control de dades permetria millorar la protecció de dades de la població, fomentar la democràcia participativa en l'entorn digital i establir un model de ciutat en el qual les persones estiguin al centre.

- La proposta és crear un front comú per incorporar les dades en una plataforma que intenti tornar la sobirania digital a la població, oferint les eines necessàries perquè els ciutadans puguin decidir quina informació volen mantenir privada i quina informació volen que sigui pública. Per exemple, les oportunitats que genera el projecte [DECODE](#), el qual té com objectiu desenvolupar serveis que permeten respondre les necessitats de la comunitat.

Recuperar el control sobre les dades permet que les persones fossin propietàries de les seves dades de consum, les utilitzi com vulgui i les comparteixi únicament a qui vulgui.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

- Desenvolupament de la [plataforma DECODE](#) sobre la gestió democràtica de les dades per les administracions.

FONTS

[Sobirania digital i geopolítica de la tecnologia per transformar el món, simposi internacional DECODE amb Francesca Bria, Joan Subirats i Evgueni Morozov.](#)

[“Les dades són una infraestructura més com l’energia o l’aigua”. Entrevista del Salto Diario a Francesca Bria.](#)

Autoritat Catalana de la Competència. Aspectes rellevants de de l’òptica de competència en relació amb l’ “Accés a les dades de consum elèctric dels comptadors digitals i el seu ús”.

[Accés dades comptadors digitals electricitat, Pep Salas.](#) Autoritat Catalana de la Competència

[Accés a les dades de comptadors digitals: un pas necessari cap a la transició energètica, Pep Salas. \[www.smartgrid.cat\]\(http://www.smartgrid.cat\).](#)

ACTORS IMPLICATS Ajuntament

Els vehicles amb motor de combustió representen un problema per la salut pública a les grans ciutats i ens ancoren a la dependència dels combustibles fòssils. Les dades de l'Institut Català d'Energia (ICAEN) de 2014 reflecteixen que el transport és el major consumidor de derivats del petroli (principalment, gasoil, gasolina i querosè) amb un 83% del total i en depèn en un 95%. L'energia elèctrica, en canvi, només suposava un 2% del total de l'energia pel transport.

Per altra banda, l'aposta pel vehicle elèctric a Catalunya queda reflectida als objectius del Pacte Nacional per a la Transició Energètica¹ que busquen aconseguir que tota la flota de la Generalitat sigui elèctrica el 2030 i que el 30% de la renovació del parc de vehicles es faci amb vehicles elèctrics l'any 2025. A més, els ajuts i incentius al vehicle elèctric com l'impost de matriculació gratuït, els descomptes a l'impost de vehicles (IVTM), la gratuïtat dels peatges de les autopistes de la Generalitat i les tarifes reduïdes en aparcaments públics², i el desenvolupament del Pla estratègic per al desplegament de la infraestructura de recàrrega per als vehicles elèctrics a Catalunya (PIRVEC)³, consoliden l'aposta institucional per la mobilitat elèctrica.

La Xse fa una anàlisi crítica sobre com es planteja l'impuls del vehicle elèctric i com es fomenta el seu ús. És a dir, es generen una sèrie d'incentius perquè les institucions públiques i la població facin la transició cap al vehicle elèctric però no es fa menció al que ha suposat l'ús que es fa del vehicle privat i què suposa fer un canvi de font d'energia sense un canvi estructural del model. Malgrat la Xse no pretén entrar en profunditat en un tema tan ampli i complex com la mobilitat, tenim la convicció que l'impuls del vehicle elèctric:

- Ha de qüestionar l'ús del vehicle privat cap a model compartits de mobilitat.
 - Les institucions públiques han d'esforçar-se perquè aquest impuls no deixi enrere les classes populars que, malgrat els incentius, no poden accedir als preus que avui en dia tenen els vehicles elèctrics.
- Els ajuntaments han de renovar, progressivament, la seva flota de vehicles municipals perquè siguin 100% elèctrics. L'ús d'alguns d'aquests vehicles es limita als horaris de la jornada laboral de les persones funcionàries que sovint és de jornada intensiva de matins de dilluns a divendres. Aleshores, les institucions públiques locals poden desenvolupar un pla de vehicle elèctric compartit que permeti gaudir-lo a la població, amb especial atenció a les classes populars [entitats locals] i sota unes condicions de responsabilitat mútua, fora de les hores d'ús municipals.

1 http://icaen.gencat.cat/web/.content/10_ICAEN/17_publicacions_informes/11_altres_publicacions/arxius/20170125_documentPNTE.pdf

2 http://icaen.gencat.cat/web/.content/20_Energia/24_usos_energia/04_mobilitat/arxius/2016_triptyc_VE.pdf

3 http://icaen.gencat.cat/ca/plans_programes/pirvec/objectius/

Aquesta proposta cercaria l'impuls d'acords públic-ciudadans o públic-comunitaris, que poden servir com a laboratori viu per altres propostes i, al mateix temps, posar a la pràctica el *car sharing*, el vehicle compartit, el vehicle com a bé d'ús, un aspecte profundament transformador.

EXPERIÈNCIES AL TERRITORI

- Els [ajuntaments de Rubí, Amposta, Mataró i Olot](#) han signat diferents convenis de col·laboració amb la cooperativa Som mobilitat.
- A la Masia de Can Serra l'[Ajuntament de Rubí](#) ha impulsat una campanya de difusió de la mobilitat elèctrica compartida que inclou hores de mobilitat i un cotxe, una web i materials de campanya.
- L'[Ajuntament d'Amposta](#) ha posat a disposició de la població un punt de càrrega ràpida (55 kw) i ha aprovat la instal·lació de 3 nous punts de càrrega semiràpida: Un a l'oficina de turisme i dos més a Poblenu del Delta. A més, mitjançant un conveni de col·laboració amb la cooperativa Som mobilitat, ofereix un vehicle d'ús compartit (carsharing) per hores o dies.
- L'[Ajuntament de Mataró](#) disposa de 13 punts de recàrrega gratuïta per a vehicles elèctrics (motos i cotxes), tant a la via pública com a diferents aparcaments públics, perquè en faci ús la població i les empreses que ho necessitin. A més, l'Ajuntament [dóna suport a les iniciatives de l'economia social i solidària](#) que neixen i treballen amb projectes transformadors i pensats pel bé comú en el territori".
- L'[Ajuntament d'Olot](#) a través de l'aprovació del Pla d'Acció per a l'Energia Sostenible i pel Pla de mobilitat ofereix 2 estacions de recàrrega gratuïta per a vehicles elèctrics a la via pública perquè en facin ús la població i les empreses que ho necessitin. També es complementa la mobilitat dels treballadors i treballadores de l'ajuntament amb dies [fixes de mobilitat amb vehicles de Som Mobilitat gestionats pel Grup Local d'Olot - La Garrotxa](#)". Aquestes iniciatives s'orienten a la reducció d'emissions i de contaminació associades a la utilització de vehicles amb gasolina i dièsel dins la ciutat d'Olot i tot i que es preveu ampliar la iniciativa a tots els municipis de La Garrotxa i en altres vehicles.

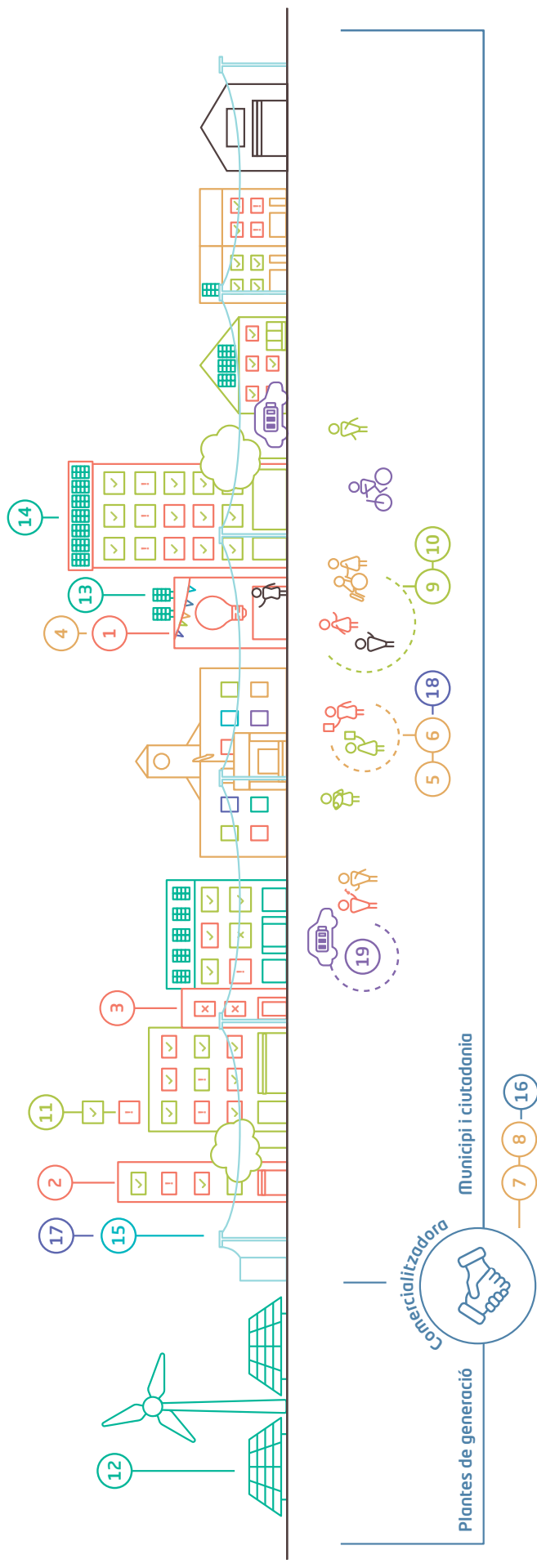
FONTS

[Bases per a constituir el Pacte Nacional per a la transició energètica de Catalunya](#)

[Objectius del Pla estratègic per al desplegament de la infraestructura de recàrrega per als vehicles elèctrics a Catalunya \(PIRVEC\)](#)

[ICAEN: el vehicle elèctric](#)

ACCIONS PER A UNA SOBIRANIA ENERGÈTICA DES DELS MUNICIPIS

- 1 Serveis d'assessorament en drets energètics
- 2 Desplegament i defensa de la llei 24/2015
- 3 Dret als subministraments en les ocupacions en precari
- 4 Pla de formació, cultura i apoderament de l'energia
- 5 Pressupostos participatius i energia
- 6 Normativa de participació vinculant en energia
- 7 Criteris socials i contractació pública
- 8 Govern públic-comunitari i per empreses públiques

- 9 Promoure un nou metabolisme social als municipis
- 10 Esdeveniments amb criteris ecofeministes
- 11 Anàlisi desagregat de les dades per sexe i altres eixos de desigualtats interseccants
- 12 Projectes de generació de mitja escala
- 13 Ordenança municipal per la instal·lació d'energies renovables
- 14 Incentius locals i bonificació per generació renovable

- 15 Auditoria ciutadana de la distribució elèctrica
- 16 Creació comercialitzadores públiques
- 17 Auditories energètiques (AE)
- 18 Recuperant les dades per una sobirania digital
- 19 Mobilitat elèctrica per totes

Si utilitzes el contingut, t'animem a fer-nos-ho saber.

Si tens dubtes, opinions o aportacions, escriu-nos.

Si vols participar activament a la Xarxa per la sobirania energètica, contacta'ns!

Correu electrònic: xse@xse.cat

Twitter: [@xsecat](https://twitter.com/xsecat)

Facebook: [@xsecat](https://www.facebook.com/xsecat)

Han participat en l'elaboració i financiació de la PM19:

ALIANÇA CONTRA
LA POBRESA ENERGÈTICA

Som
mobilitat
+sostenible

Enginyeria
Sense Fronteres